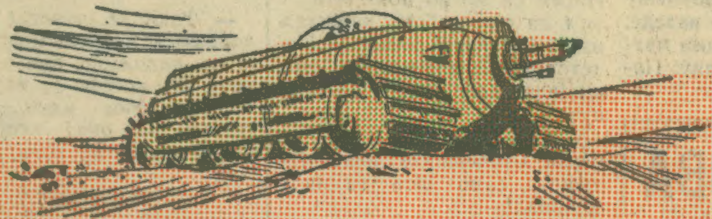
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20 ДИНАРА 1952

Година XXIII — Број 473
Субота, 21. јануар 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

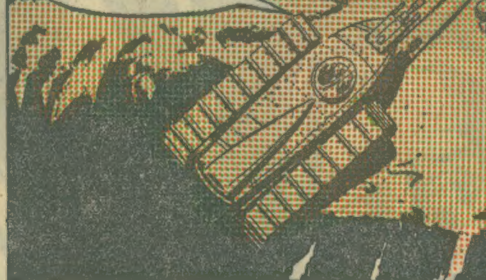

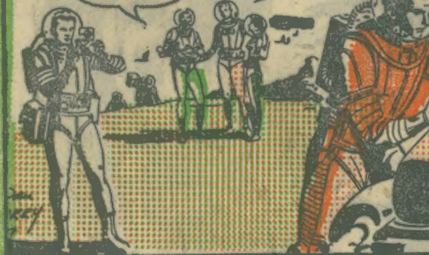

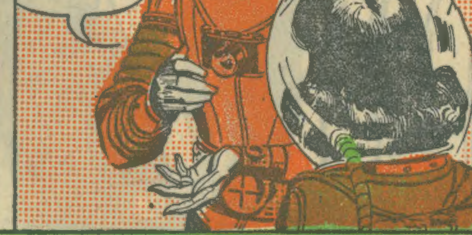

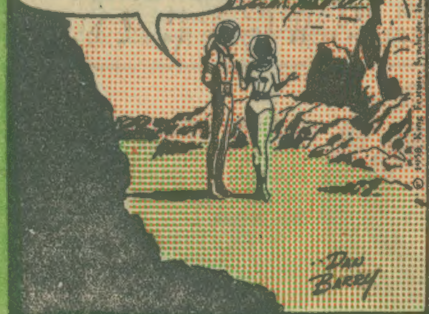

НАСТАВИЋЕ СЕ

У ОВОМ БРОЈУ

И НЕШТО ГОРЕ

Влаја је једног дана казао нешто врло ружно, па му је тетка Белка обећала:

— Влајо, добићеш пет динара, али да ту ружну реч више нисам чула!

— Добро, тетка Белка, али ја знам једну реч још гору. Хоћеш ли ми дати десет динара па да је никад не чујеш!?

КАФА БЕЗ ЦИГУРЕ

Попај поручује у једној кафани:

— Келнер, молим, донесите ми једну црну кафу, али без цигуре!

— Зашто си то урадио! — пита га Пера Ждера. — Када тако кажеш келнер ће ти донети шољу вруће воде. Знам ја добро како изгледа у кафанама црна кафа без цигуре.

ПАПАГАЈ ЛОРА

Било је то у земљи у којој су зелени папагаји тако чести као код нас врапци. Тамо је пролеће у октобру и тада се млади папагаји љуљају на гранама и мекећу као козлићи. Дечаци се онда пењу на стабла, скидају младе птице и носе их својим кућама где их гаје и подижу, а кад одрасту онда их продају веома јевтино.

Један млади боливијски официр пошао је у посету својој породици која је живела стотине километара далеко од места његовог службовања. Пролазећи кроз једно село он купи од неког дечака зеленог папагаја да би га однео на поклон жени и деци. Птици је дао име Лора, а да би му путовање протекло пријатније он поче успут да је учи да рецитује и изговара кратке реченице. Док је седео на свом коњу Лора се иза њега придржавала канџама за ивицу седла. Услед великих киша путовање није било ни најмање пријатно, а пут је водио кроз густе шуме и шикаре. Официр се често морао да сагиње и избегава шибање мокрих грана по лицу. Али таква једна грана сруши папагаја са његовог места, а официр не примети да је изгубио сапутника. Кад на једно питање не доби одговор, он тек тада увиде да путује сам.

★

Идућег дана срео сам младог официра. Пошто сам ишао у супротном правцу он ми исприча случај са изгубљеним папагајем, додавши уз смех:

— Ако га нађете, узмите га слободно ја вам га поклањам!

И ја се насмејах због овог поклона, јер ко би могао пронаћи у прашуми баш тог зеленог папагаја кад их тамо има на хиљаде.

Јахао сам већ два дана кроз шуму мокар и прозебао. У једном тренутку се са грана једног сувог дрвета подиже,

уз непријатно крештање, јато зелених амазон-папагаја. Птице одлетеше, а на грани оста само један усамљени папагај.

— Да то није мој? — помислих ја у шали.

Стадох и узвикнух на шпанском:

— Коме ле ва? (како сте?)

И гле, он ми одговори:

— Деме ла пата (дај ми ручицу), хура, хура! -- и поче узбуђено да млатара крилима. Очигледно је хтео да сиђе к мени, али у узбуђењу није знао како да то изведе. Подигох пушку и једним метком одломих суву грану. Папагај заједно с њом полете према земљи стално вичући:

— Хура! Хура! — што је целој ситуацији давало смешан тон. Уз туп ударац он стиже на земљу, али брзо својим кратким ногама крену према мени рецитујући једну шаљиву песмицу.

Лора ме је освојила већ при првом сусрету. Одлучио сам да је понесем у Европу и тако зелени папагај из срца Јужне Америке стиже после три месеца у институт у Лондону, у коме сам радио. Лора је живела лепо и мирно све док није дошао рат.

Једна тешка бомба пала је на зграду мог института и пламен је убрзо покуљао из свих прозора и обухватио је са свих страна. Покушао сам да спасем бар неке од скупоцених књига и неколико пута сам и поред велике опасности улазио у запаљену кућу. Кад сам последњи пут изашао са очима црвеним и отеченим од дима и врелине, сав покривен пепелом и гаром, сетих се да је моја Лора остала горе! Нисам се могао помирити с тим да мој добри пријатељ изгуби живот у пламену. Полетех према степеништу, али ми један ватрогасац пресече пут:

— Нико више не може да улази. Степениште неће издржати, само што се није срушило!

Нисам га послушао. Протрчао сам поред њега и улетео у дим и пламен. Лора је седела шћућурена у дну свог кавеза, гарава и уплашена. Ухватих је грубо, а она ме снажно кљуцну у руку и поче да се дере као луда.

Кад сам излетео из запаљене куће ватрогасци и окупљени људи су ме гледали за препашћено — рескирати свој живот због једно зеленог папагаја у моменту кад гину људи на стотине то нико није могао да разуме.

Лора живи још и данас. Седи у свом кавезу и прича на енглеском и шпанском језику. Своје тешке доживљаје изгледа да је заборавила.

ЧЕТРДЕСЕТ И ДВА СЛОВА

На километар и по од града Уебстера, у америчкој савезној држави Масачусетсу, налази се једно од најлепших језера у овом делу Америке. Већини људи оно је познато као језеро Уебстер, док у ствари носи име које се састоји од 42 слова, од којих су 15 „г", а 9 „а".

„Чаргоггагоггманчауггагоггзубунагунгамаугг"

Историчари кажу да у преводу име овог језера значи: „Неутрална територија за ловљење рибе и опште састанке индијанских племена"

ЦРН СНЕГ НА БЕРИНГОВОМ МОРУ

Више него изненађени били су становници Октјабарског, једног од насеља на совјетском полуострву Камчатки, у Беринговом мору, кад је пре неколико дана изненада почео да пада црн снег који је дебелим слојем покрио читаву околину. Загонетка је брзо била решена: 400 километара северно од овог насеља прорадио је један вулкан и зимска бура понела је облаке од пепела који је касније пао на земљу помешан са снегом.

МОЖДА ЈЕ БИЛА ВАЖНА СТВАР

Хорације нашао на станици једну џепну марамицу и одмах је однео у Биро за изгубљене ствари.

— Е, мој Хорације, па зар те није мрзело да због једне марамице идеш чак у биро за изгубљене ствари?! — чудио му се Пера Ждера.

— Тако је, заиста! Због марамице не бих ишао, али је на марамици био завезан чвор. Е, можда је тај чвор завезан због неке важне ствари па онај несрећник не би могао да сети!

ДНО АМРЕЛА

— Рајо, шта видимо изнад главе када је лепо време? — пита учитељ Рају.

— Видимо лепо плаво небо.

— Одлично! А шта видимо када пада киша?

— Онда видимо дно од амрела!

RIPLEY'S — Веровали или не!

КАПЕЛА

НА МОСТУ У РОТЕРХЕМУ, У ЕНГЛЕСКОЈ, 241 ГОДИНУ СЛУЖИЛА ЈЕ КАО БОГОМОЉА, А ЗАТИМ ЈЕ ПРЕТВОРЕНА У ГРАДСКИ ЗАТВОР!

ДОМАЋИН СПАЛИО ИМАЊЕ ДА ГОСТУ ОСВЕТЛИ ПУТ!

СЕДМИ ГРОФ ОД КРИЧТОНА- ДА БИ ОДВЕО ЕНГЛЕСКОГ КРАЉА ЏЕМСА I, КОЈИ МУ ЈЕ БИО ГОСТ У ЊЕГОВОМ ЗАМКУ У ШКОТСКОЈ, ДО СОБЕ ЗА СПАВАЊЕ ЗАПАЛИО ЈЕ КАО БУКТИЊУ ПЕРГАМЕНТ- ПОТВРДУ ДА ЈЕ КРАЉУ ПОЗАЈМИО СВОТУ ОД ДАНАШЊИХ МИЛИЈАРДУ ДИНАРА! (1619)

ПАЛАТА ОД УГЉА

У ОТУМВИ (САД)

ЗГРАДА ВИСОКА 60 МЕТАРА САЗИДАНА ЈЕ ЧИТАВА ОД УГЉА (1890)

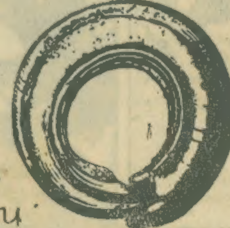
ПОМПЕЈ

-ОТАЦ ПОМПЕЈА ВЕЛИКОГ, РИМСКОГ ТРИЈУМВИРА, УЗЕО ЈЕ НАДИМАК СТРАБО, ШТО ЗНАЧИ РАЗРОКИ, ЗБОГ ТОГА ШТО ЈЕ ЊЕГОВ НАЈМИЛИЈИ КУВАР БИО РАЗРОК

БРОНЗАНИ ШТАПОВИ

УПОТРЕБЉАВАНИ СУ КАО НОВАЦ У СТАРОЈ ЛИТВАНИЈИ-ЗАРЕЗИ НА ЊИМА ОЗНАЧАВАЛИ СУ РАЗНЕ НОВЧАНЕ ВРЕДНОСТИ

КАД СЕ НЕ БИ ТРОШИЛИ ОД ЖВАКАЊА ЗУБИ ОЧЊАЦИ КОД НИЛСКОГ КОЊА ИЗРАСЛИ БИ У ПОТПУН КРУГ

ЈЕДИНСТВЕН ЧАСОВНИК

Један од потомака чувеног војводе од Албе зажелео је једном да набави неки предмет коме у свету не би било сличног. Прошло је много времена пре него што је он постао власник жељене „играчке“. Да испуни жељу помогао му је париски механичар Билетје који му је 1873. године за 280.000 франака начинио необичан механизам — универзални астрономски часовник.

У орману од црног дрвета, подељеном на три дела, уграђено је неизбројиво много зупчаника и разних бројчаника. Часовник има три потпуно самостална механизма: астрономски који пока-

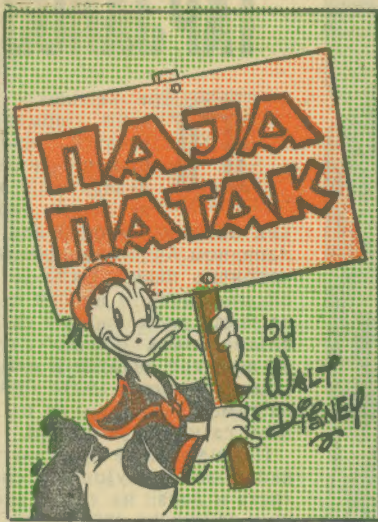

зује кретање земље и других планета око Сунца, хронолошки календар и најзад географски где на 36 бројчаника казаљке показују време — часове и минуте — у великим градовима свих земаља на свету. Тако се, на пример, може прочитати у жељеном тренутку време у Лондону, Вашингтону, Риму и Паризу. Тај исти део часовника пружа и податке о датумима, и то по грегоријанском, јулијанском, мухамеданском и многим другим календарима.

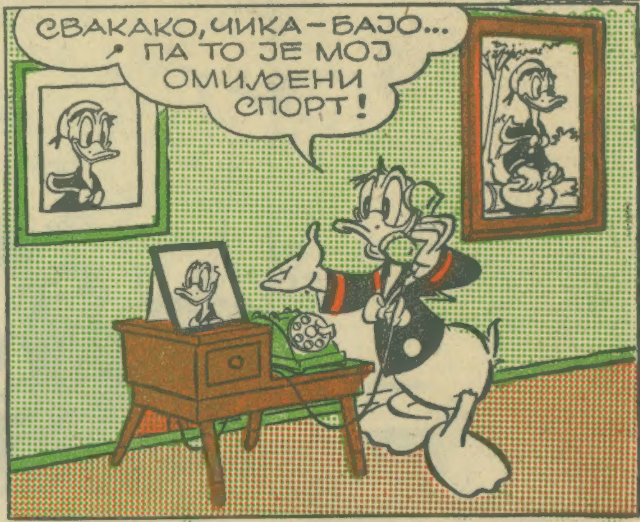
Данас се овај необични часовник налази у обласном музеју града Иванова у Совјетском Савезу. Како је приспео тамо?

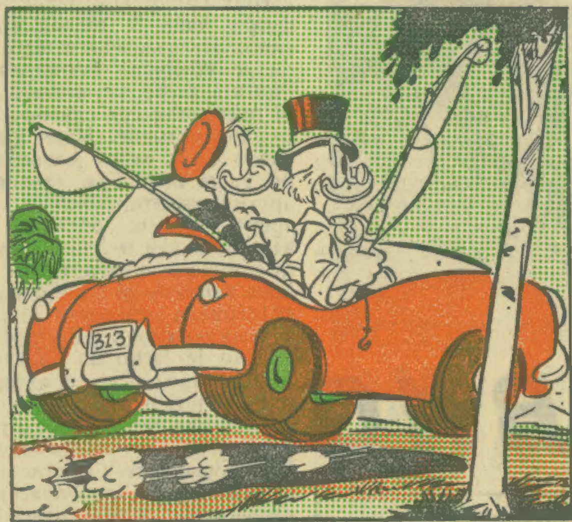
После смрти војводе од Албе часовник је постао својина неког Швајцарца који га је продао неким путујућим трговцима и они су га годинама показивали у многим европским градовима као право чудо технике. Тако је часовник лутао од града до града да би најзад стигао и до Петрограда, где га је на дражби купио трговац Бурилин који га је завештао свом родном месту Иванову заједно с музејом који је основао.

Године 1943. часовник, који дуго није радио, поново је оправљен и мајсторија париског механичара и данас изазива велико интересовање посетилаца музеја.

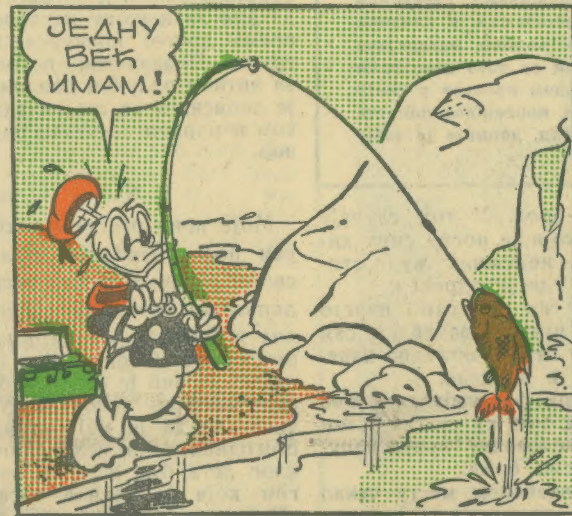

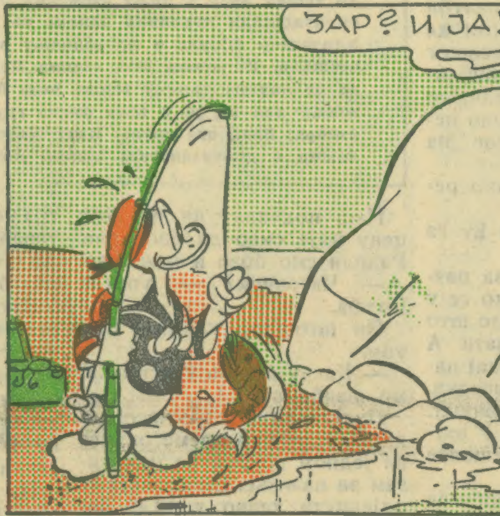

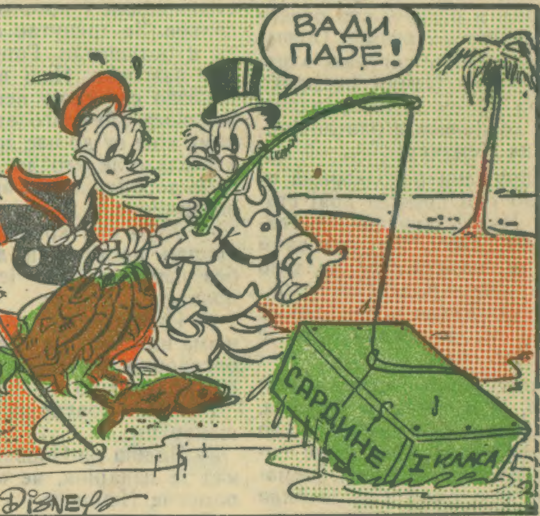

СИФОНОФОРА ФИЗАЛИЈА

Крај обале западне Африке, у крају око Зеленог рта, посада брода „Орехово“, који припада Балтичком научном истраживачком институту, приметила је неке „фењерчиће“ који су блистајући у разним бојама пловили површином океана.

Убрзо се један од тих фењерчића нашао на палуби брода. Била је то ретка морска животиња сифонофора физалија. Њена појава на броду умало није стала живота члана посаде који ју је из мора извукао рибарском мрежом а затим прихватио руком.

Угасивши од беса своје пламичке, животиња је пустила хиљаде пипака који су се упили у морнареву руку. После десетак минута човек је добио гушење и грчеве. Захваљујући једино умешности бродског лекара ловац на сифонофору био је спасен смрти.

Ова морска животиња са звучним именом креће се по води помоћу надводног гребена — једра напуњеног гасом. Хиљад пипака дугачких 40 — 50 сантиметара представљају орган за хватање

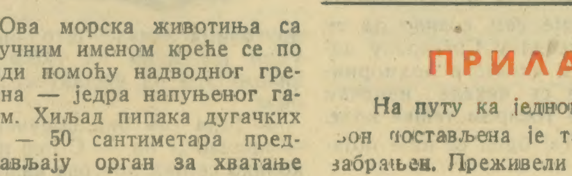
хране, али истовремено служе и као заштита од непријатеља. Кад јој плен или непријатељ допадне у пипке, нема му спаса: гас који испушта кроз пипке изазива парализу и смрт.

Занимљиво је да међу многим рибама којима се сифонофора храни постоји једна врста која јој је „пријатељ“. Те рибе она брани од њихових непријатеља. Није искључена могућност да је ово „пријатељство“ уствари мамац за друге рибе које се, такође тражећи заштиту, нађу међу њеним пипцима да би јој послужиле — као ручак.

МИНИЈАТУРНИ СИСАР

На обали реке Двине на подручју Архангелска уловљен је недавно један глодар који спада у најмање сисаре на свету. То је веома мала животиња дугачка непуна три сантиметра с баршунастим крзном. Животињица је веома живахна и отпорна, реп јој је дугачак 12 милиметара, тешка је два грама и да није толико мала подсећала би на кртицу. Неколико примерака овог глодара уловљено је раније на Сахалину и у близини Аралског језера у Казахстану. По мишљењу совјетских научника ова животиња мора да је велик путник кад је могла доспети чак до Арктичког подручја.

ПРИЛАЗ ЗАБРАЊЕН

На путу ка једном уском гротлу у планини Гранд каљон постављена је табла са оваквом опоменом: „Прилаз забрањен. Преживели ће бити полицијски кажњени“.

ЛЕТ У КОСМОС У СМРЗНУТОМ СТАЊУ

Група научника с Калифорнијског универзитета врши опите са циљем да објасни да ли би било могућно замрзнути човека до чврстог стања за више година — ради лета у космос.

Сан у замрзнутом стању, по мишљењу шефа ових истраживачких радова, „ослобађа човека потребе за кисеоником, храном и водом за читаво време лета“. Васионским бродом би за то време управљао „електронски мозак“, а с приближавањем циљу путовања човек би оживео „у резултату процеса аутоматског загревања“.

У раније извршеним опитима научници су успели да снизе температуру код мајмуна до плус 2 Целзијусова степена у трајању од два часа. Мајмуни су се тада налазили само у стању зимског сна. Међутим, научници су сада себи ставили у задатак да за одређено време прекрате животне процесе у свим ћелијама организма.

Ако би се у томе успело астронаут би приспео на далеку планету, до које треба путовати неколико човечјих векова, у истом узрасту у коме је полетео са Земље.

БРОД СЕ НИЈЕ ПОЈАВИО

Када је откривено да су Немци у Норвешкој произвели тешку воду у циљу атомских истраживања, савезници су извршили неколико напада на инсталације у близини Хардангер фјорда и производњу овог важног материјала отежали. Почетком 1944. године Немци су зато покушали да целокупну залиху тешке воде бродом пренесу у своју земљу али их је у томе омела група норвешког покрета отпора. Вођа ове групе, Кнут Хаукелид, доцније је забележио о диверзантској акцији ово:

Годину и по дана провели смо у области Хардангер фјорда припремајући се за овај посао. Није било нимало лако живети у дивљини, на готово пустом пространству пуном опасности на сваком кораку. Обавештајна мрежа је била добро организована: радило се у највећој тајности, тако да ни наши пријатељи у Рауленду и Вињиу нису појма имали како важан посао обављају помажући нас. Знали смо да је свака диверзија опасна и да мали пропуст или грешка доносе смрт многим људима, јер су Немци радили на остварењу свог пакленог плана. Од наше храбрости и вештине зависило је све.

Неколико дана пре те вечери, детаљно смо разрађивали план и нестрпљиво очекивали тренутак акције. Обавештења су била сигурна: одређеног дана Немци ће преко језера превести товар тешке воде до Хереје, а одатле бродом за Немачку.

Наоружани револверима опрезно смо прошли крај станице Мел и упутили се усидреном броду, приљубљеном уз док, на коме се налазио товар тешке воде. Ноћ је била врло хладна и дах нам се ледио. Под ногама нам је шкрипао снег.

Групу смо сачињавали: Ролф, ја и човек из Рјукана, који нам је био придодат као веза и водич. Иза једне гомиле буради на доку, посматрали смо брод. Све је било тихо и мирно. Нигде живе душе. Да ли је могућно да су Немци заборавили на будност и најосетљивију тачку пута којим се транспортовала тешка вода оставили необезбеђену?

Махнух руком у знак позива и тихо се сви троје ушуњасмо на брод.

СТРАЖАР СЕ СТВОРИ ИСПРЕД НАС

Из кабине за посаду чули су се гласови. Привукао сам се као мачка и кроз један мали разрез, одакле је допирала светлост, погледао. За столом је седела група стражара. Играли су карте. Све је изгледало као поручено. Нас тројица се привукосмо до отвора на палуби одакле су степенице водиле у утробу брода. Тек што смо подигли поклопац зачусмо по палуби кораке. Лепо смо могли да видимо једног норвешког стражара како нам се приближава. Свакако је био изишао из кабине да би осмотрио нема ли неког непожељног на броду.

Водич из Рјукана тихо рече:

— Ви силазите, а ја ћу га овде задржати.

Није било времена за размишљање. Налазили смо се у клопци и сада је требало што боље своју кожу продати. А наша цена је била да овај паклени товар одлети у ваздух. Сачували смо хладнокрвност.

— Радите на миру... У најгорем случају биће пуцњаве — додао је водич.

Ролф и ја, вукући торбе са експлозивом, спустили смо се степеницама у простор испод палубе. За тренутак смо стали и ослушнули. Горе је почео разговор. Наш водич је показао сву своју вештину и вредност. По разговетним речима које су до нас допирале, изгледало је као да две највеће добричине на свету разговарају.

— Хтео сам кришом да се укрцам на брод и да тако, без пара, пређем језеро — правдао се водич.

— И раније смо на путовањима имали слепе путнике, — одговорио је стражар. — Ако си баш наумио...

Ролф ме повуче за рукав и шапну ми:

— Видиш да Норвежанин и кад је издајник, не може да помогне Немцима.

Тог тренутка сам се сетио да су Немци и неке норвешке квислинге слали у концентрациони логор због „затварања очију".

— Дај експлозив — рекох.

СМРТ ВРЕБА

Прво је требало повезати експлозив и жицу а затим детонаторе спојити са жицом и механизованим упаљачем. Око десет килограма врло разорног експлозива пажљиво смо сместили на дно брода. Ја сам још раније све добро прорачунао: приликом експлозије биће развањено око 4 квадратна метра на боку брода испод површине воде, тако да цео мора потонути за мање од пет минута.

Наш подухват ни по коју цену није смео да пропадне. Радили смо брзо и пажљиво.

— Часовник? — упитах Ролфа.

Он потврдно климну главом.

— Какву амајлију остављамо швабама?

Поставили смо два часовника. У одређено време опруга на једном покренуће механизам за паљење. Експлозија ће одјекнути тачно у 10.45 часова када брод буде пловио изнад најдубљег места у језеру.

Подешавање последњих веза био је врло опасан посао, јер алармни часовник је понекад несигуран инструмент, а веза између опруге и њега износила је мање од једног сантиметра.

У том тренутку погледах Ролфа. Он је подешавао други часовник. На лицу сам му видео боре које раније нису постојале.

— Шта је Ролф? — упитах да бих охрабрио и њега и себе.

— Забринуо сам се, Кнут.

— Забринуо?! — Зашто?

— Оставићемо без посла немачке научнике.

ТАЈАНСТВЕНИ „СЛЕПИ ПУТНИЦИ"

Водич из Рјукана одлично је обавио посао. Када смо се Ролф и ја појавили на палуби, они су већ весело ћаскали, тако да у први мах стражар на нас и не обрати пажњу. Али га наш пријатељ упозори:

— Ово су моји другови... И они путују без карте.

Стражар се доброћудно насмеја.

— У том случају брод још може потонути од слепих путника.

Наш водич му објасни како треба да одемо у Рјукан да бисмо набавили неке ствари, а ујутру, пре поласка брода, доћи ћемо опет кришом.

Када сам се поздрављао са Норвежанином био сам у великој недоумици. Изгледао је добричина, а захваљујући њему, његовој наивности или добро скривеној мржњи према Немцима, ми смо овај опасан подухват срећно обавили. Зато сам хтео да га поведем са нама и да га спасем. Нисам желео да га оставим на милост и немилост Немцима. Али, ако стражар ишчезне, зар то неће ујутру изазвати сумњу код Немаца који могу детаљно да претраже брод. У том случају товар који је носио смрт хиљадама недужних људи, стигао би где је одређен.

Зато сам му само чврсто стегао руку и захвалио сам се, што га је очигледно изненадило и збунило.

Лагано, без узбуђења, као туристи који су стигли у нову и непознату луку, напустили смо брод.

На означеном месту чекао нас је припремљен аутомобил.

ЖЕЂ ЗА ТЕШКОМ ВОДОМ

На пола пута између Хоксунда и Драмена погледао сам на сат. Било је тачно 10,45 часова. Ако се све одвијало по нашем плану, овог тренутка захуктали брод треба, после експлозије, да потоне, носећи са собом и товар тешке воде, а са њом и последњу прилику коју су Немци имали за обављање атомског истраживања.

Хиљаде мисли су ми се ковитлале у глави. Шта ће се сада десити у Рјукану? Колико ће Норвежана бити изгубљено? Експлозија на броду мора изазвати жртве! Али, то су неопходне жртве. Енглези су у нападима на инсталације за добијање тешке воде жртвовали 34 своја диверзанта. Бомбардовање је узело 22 живота. Колико ће још овом приликом људи нестати? Требало је угасити, уништити опаку жеђ за тешком водом коју су Немци осећали.

Био сам задовољан што је један од многих, који су сада били у опасној зони, вероватно избегао опасност. Инжењер Нилсен, који нам је својим обавештењима у овом подухвату много помогао, био је, према нашем плану, дан раније примљен у болницу и оперисан од слепог црева. Лекари га свакако неће испитивати ни болесног ни здравог.

Кад сам стигао у Осло, узео сам новине од понедељка. На првој страни стајала је вест: „На језеру Тинсоју за неколико минута потонуо је брод у коме се налазило 14 Норвежана и 4 Немца...

Доцније сам дознао да су се у заседи у Скагераку налазиле и енглеске подморнице које су чекале немачки брод са товаром тешке воде.

Али, тај брод се није појавио.

»Научна« поруџбина

Кад је лабораторија медицинског факултета једног универзитета у Немачкој поднела молбу за куповину једног огледала административни савет је то одбио. После тога поднесена је молба за набавку оптичког апарата за рефлектовање предмета и људског лика — и то је као научну потребу — савет одобрио.

ТАРЗАНОВ ПОДМЛАДАК

Пре неколико месеци „Бармхол и Рикси", фирма бродарског предузећа које има неколико теретних бродова за саобраћај са Западном Африком, добила је необично писмо. Било је написано оловком на обе стране чисте жуте хартије са линијама каква обично служи за школске задатке а небројене исправке и места брисана гумом указивали су на пажњу са којом је писано.

Пошиљалац се представљао као познати њујоршки спортиста и ловац на дивље звери који се управо спремао за лов у срцу Црног континента (Африку како је узгред објаснио). Не залазећи у детаље, он је убеђивао Бармхола и Риксија да ће ова експедиција превазићи све сличне које су предузимане. Није намеравао да са собом донесе само више леопарда, лавова и других животиња већ је, ако време дозволи, обећавао да ће потражити руднике краља Соломона и проверити постојање тајанствене беле богиње која влада огромном црначком империјом у Камеруну.

Било је јасно да ће свако велико бродарско предузеће ако би помогло транспортовање експедиције — бесплатно, разуме се — стећи огромну популарност. Спортиста је веровао да ће бродовласници наговорити своје колеге на пристанак, иако је наговестио да зна за њихову наклоност према другој конкурентској групи. Подвлачећи потребу за хитном одлуком приложио је дописницу са својом адресом и марком за хитан одговор.

*

Моје прво реаговање када сам после неколико дана у својој јутарњој пошти нашао дописницу потписану „Бармхол и Рикси" — са кратком реченицом „Обриши нос, балавче" — био је бес. Зграбио сам телефон, заборављајући тренутно да је мој четрнаестогодишњи син целог протеклог лета био занесен књигом која је носила наслов „Тарзан и мајмуни" и да нас је све просто прогањао причама о Африци.

— Научићу ја вас ко треба да обрише нос — раздерао сам се у слушалицу.

Срећом мој груб глас није никог увредио пошто сам у бесу заборавио да окренем број. Када сам нешто касније разумео коме је у ствари дописница упућена почео сам друкчије да гледам на ствари. Јер и ја сам 1918. године био прочитао динамичну причу о Тарзану и мајмунима и она је и на мене произвела сличан, хипнотички ефекат.

Колико су ми знање топографије Род Ајленда и моја физичка конституција дозвољавали ја сам себе претворио у Тарзана и доводио целу околину до лудила: бацио сам

копља на прострти веш суседа; дражио сам њихове псе; појављивао сам се на вратима правећи гримасе и ударајући се песницама у груди; на питања сам одговарао само получудским мумлањем и испрекиданим неземаљским урлицима. У свему — трудио сам се колико сам могао да постанем страх и трепет свих суседа.

Али то је прошло исто тако нагло како је и настало. Пробудио сам се једног јутра са страховитим осећањем гађења за све што је имало везе са тим. Моји родитељи су дуго времена били неповерљиви, али ускоро, када су ме видели како градим катамаран којим сам намеравао да препловим Тихи океан увидели су да сам поново постао њихов син.

РОБИНЗОН ИЗ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Роберт Бле, данас одгајивач живине у Лоше-сир-Урсу у округу Об у Француској испричао је један догађај који му се десио за време прошлог рата.

Све се одиграло на олупини „Скотија" где Бле са својим

друговима замало што није умро од жеђи на свега 14 километара од француске обале.

— Тада сам био поручник — причао је он — С још неколико својих другова нашао сам се на плажи Денкерка. Сви бродови су кренули да не би били заробљени а ми смо пошли у некој старој барци на весла и с једним једром. Веровали смо да ће нас она ипак пребацити до Енглеске.

Успели смо да превалимо једва 15 километара кад је почела олуја. Склонили смо се на олупину упола потопљеног „Скотија" а у току ноћи нашу барку су однели таласи. Тако смо остали заробљени на олупини где није било ни капи воде па смо убрзо почели да патимо због жеђи. Авиони су нас надлетали, али нико нам није притекао у помоћ.

Сећаћу се тих страшних осам дана 1940. године целог живота. Када су најзад авиони поново надлетели нашу олупину давали су нам чак и неке знаке али су одлетели у правцу Енглеске. Ускоро смо ипак приметили на пучини неку црну тачку која је постајала све ближа и већа. Најзад нам је стигла помоћ.

— Спремите се — повикао сам својим већ изгубљеним људима — узмите оружје, Енглези треба у нама да виде официре. И кад се брод приближио олупини, сви смо војнички поздравили спасиоце. Прво смо затражили воде да угасимо жеђ која нас је мучила осам дана и осам ноћи. Не волим ни да се сетим а камоли да помињем ове тешке дане — каже резервни поручник Роберт Бле.

ЛАВИЦА ЈЕ БИЛА БОЛЕСНА

Ово је исповест ловца Жозефа Белмонта који је 30 година снабдевао европске циркусе најлепшим примерцима животиња — о свом најуспелијем бескрвном лову и како је лав преданом љубављу данима лечио рањену лавицу и штитио и хранио мале лавиће.

ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ УХВАЋЕНА, ОНА ЈЕ НЕЖНО ВОЛЕЛА СВОЈЕ ЛАВИЋЕ (горе)
ЛАВ ВИДА РАНУ РАЊЕНЕ ЛАВИЦЕ (доле)

На југу Африке ноћи могу да буду врло хладне Није ретко да у зору све осване бело од иња. Као и сви други ловци и ми смо живели под шаторима и мада у топлим крзнима и одећи често смо се ујутру смрзавали. Мој верни друг у лову и вођа експедиције која је бројала 500 људи, црнац џиновског стаса Бананга Бол Нунги, напустио је тог јутра шатор веома рано. Још смо спавали чврстим сном када је он праћен кевтањем неколико ловачких керова утрчао под мој шатор и саопштио:

— Бели човече! Доле, поред воде, лавови!

Навукао сам на брзину чизме и обукао се и са још тројицом ловаца пошао према реци. Први зраци су тек наговештавали дан. Пробијали смо се кроз густо шипражје чије нам је трње кидало одело.

Ускоро смо чули неко хркање. Бананга је одгурнуо гране. Дан је био освојио. У узаном и сувом кориту реке једна велика лавица лежала је на боку. Поред ње је био лав чија је огромна глава била украшена готово потпуно црном гривом. Два лавчета од око четири до пет месеци играли су се поред њих. Лавица је очевидно била врло болесна. Придигла се и с муком направила неколико корака да би се удобније сместила на песку. Мужјак се вртео око ње и пун бриге није је испуштао из вида.

Узех доглед. На десној бутини лавице била је огромна рана у коју би се могле ставити две песнице. Покушала је да окрене главу да би олизала рану али је само болно јаукнула и обесила врат. Тада је лав учинио оно што она није могла. Лизао је рану све док није постала потпуно чиста. Затим је отрчао до реке и попио доста воде као да је желео да опере уста од неког непријатног укуса. Онда се испружио потрбушке, али није заспао. Држао је високо главу и широко отворене очи. Мотрио је.

Пратио сам шта раде читавих пет дана. Мужјак је лавицу лечио с највећим пожртвовањем. Доносио јој је храну и готово јој стављао у чељуст. Када би лавићи постали несташни он их је удаљавао да не би узнемиравали болесну мајку.

Четвртог дана је болесница без престанка јечала. Увече је покушала да оде до воде, али сувише слаба, сручила се после неколико корака на земљу. Забринути лав је мало оклевао, а онда је зубима шчепао за кожу на врату и одвукао је до њиховог скровишта. Поново јој је пажљиво опрао и олизао рану.

Пошто породица више није имала шта да једе мали су почели да маучу. Било је јасно да ће лав морати да пође у лов и наредио сам да велики кавез буде спреман. Нисам се преварио: око поноћи је лав напустио заједничко склониште и отрчао низ реку. Није изгледао миран и достојанствен као обично како приличи цару животиња. Био је узрујан и необично се журио.

Морали смо брзо да радимо, јер је могао сваког часа да се врати и поквари нам план. Црнци су одмах изгурали кавез. Лавица се усправила а затим поново погнула. Већ у следећем тренутку она је извела скок за напад али се с болним урликом сручила пре него што се одвојила од земље. Када смо ставили кавез поред ње почела је да га удара шапама и успела је чак да скочи али је била сувише слаба. Имали смо да набацимо мрежу на њу и она је била наша. Црнци су је убацили у кавез и покрили га грањем. Она се неко време отимала али, убрзо, малаксала, осетила је да су јој напори узалудни јер више није могла ни да пузи. Нама је она уствари била потребна као мамац за лава који је требало ускоро да се врати.

Бананга се успуза на једну високу грану с које се вијугаво корито реке могло надалеко да види. И он нам ускоро јави да лав долази. У чељустима је носио черек антилопе коју је уловио и раскомадао. Зауставио се на двадесетак метара од склоништа и ставио месо у песак, а гладни лавићи привучени мирисом меса промолили су главе из шипражја. Када је приметила старог и мале лавица је рикнула.

Лав се једним скоком нашао поред кавеза али је ту застао. Упркос свим предострожностима он је осетио присуство људске руке и погађао је да му је спремљена клопка. Прошао је читав минут пре но што се најзад решио да, корак по корак, врло полако, ступи унутра.

На Банангин сигнал врата кавеза су спуштена баш када се лав нашао у њему. У истом тренутку Бананга је скочио са крошње дрвета и нашао се пред вратима кавеза која су добро издржавала лављи бес.

Заробљеник се отимао уз страшну ломљаву и урлике који су парали небо. Он више није показивао никакве обзире према лавици. Смирио се тек после три сата.

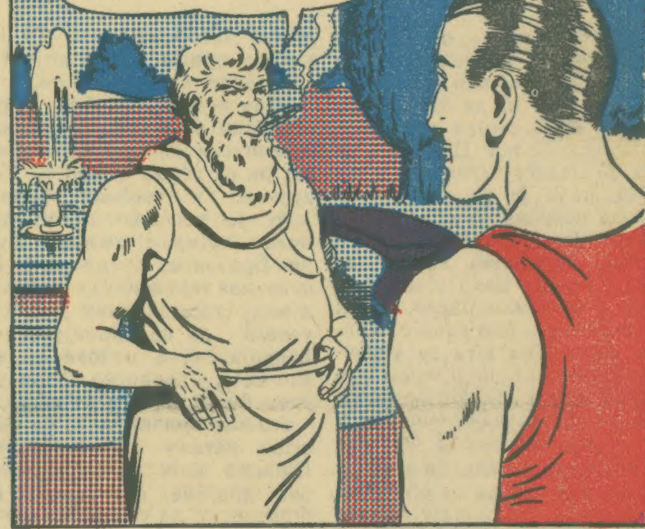
Сутрадан смо лако ухватили лавиће који су се тужно цвилећи врзмали око кавеза. Лава смо преместили у мањи кавез и прегледали рану на лавичиној нози. Повреду је очевидно нанео рогом биво или носорог. Дубока, загађена и пуна црва рана је одавала задах а да је лав није онако савесно чистио лавица би већ одавно подлегла.

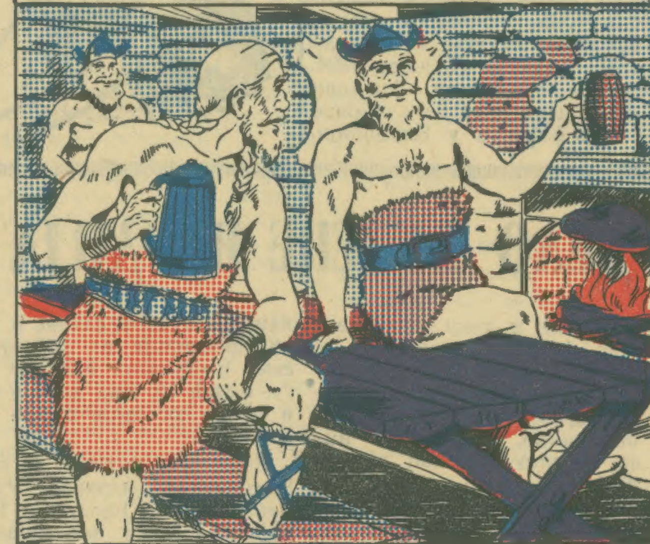
Стављали смо јој лекове и већ после три недеље она је прездравила, па више се ни ожиљци нису видели. Длака нешто тамније боје брзо је прекрила место на кожи где је била рана.

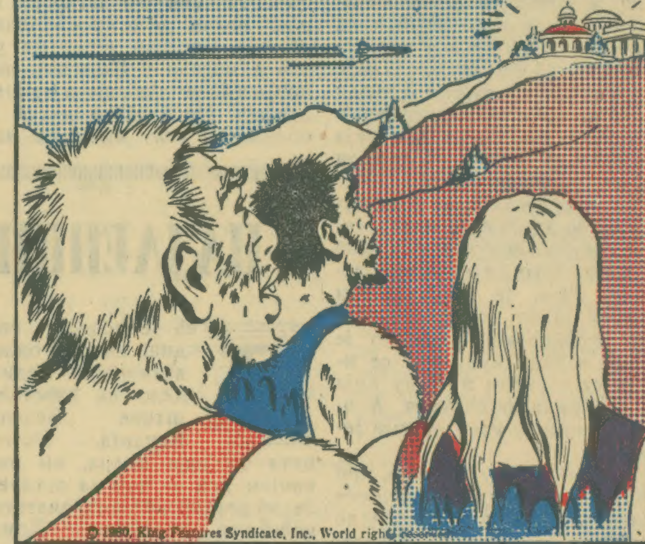
У заробљеништву и лав и лавица су изгубили осећање љубави и привржености једно према другом које су раније тако живо гајили. Лавица је заборавила чак и младунце и режала кад сам их уносио у њен кавез.

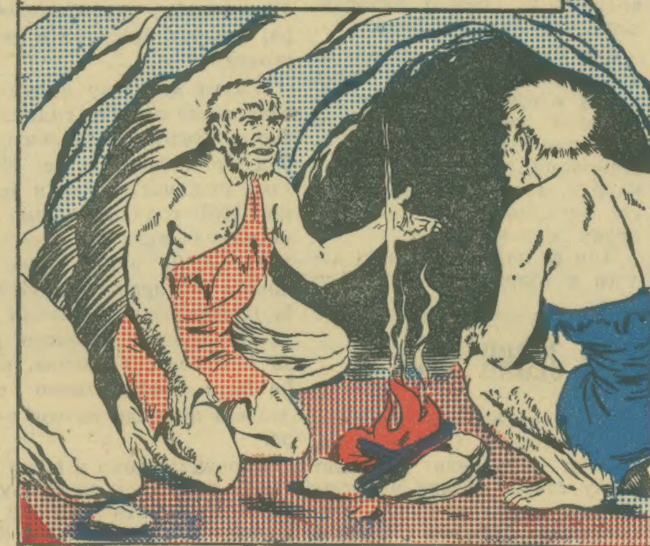
МАНДРАК и СНЕЖНИ ЧОВЕК

ХИРОПЛАСТ

Један Француз, Бернар Ложие, дуго је као наставник клавира размишљао како да навикне ученике да ручни зглоб приликом свирања не држе олабављен испод тастатуре клавира. И дошао је на идеју, начинио је 1814. године неку врсту држача и назвао га хиропласт.

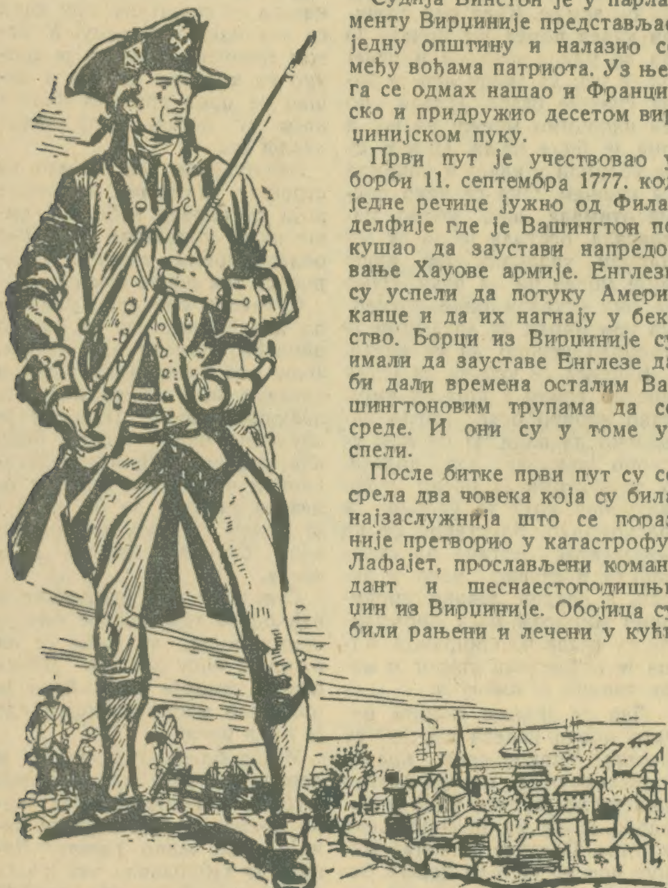
Изум је у оно време изазвао велико интересовање нарочито код његових колега који су мучили исте муке. Доцније је справа чак и усавршена и названа „вођа руке“ и „прстник“. Али се у пракси показало да од тога нема много користи, па је постепено напуштана и сада се више нигде не употребљава.

ДА БУДЕ ПРВИ

Салцбуржанин Летнер познат је смучарски пионир у свом крају. Мада има 81 годину не повлачи се пред младима. Напротив. Ове зиме тек што је први снег покрио 1874 метра високи Јенер код Берхтесгадена, он је упртио своје смучке и кренуо да буде први на снежној писти.

НИ КРИВ НИ ДУЖАН

Прва жртва у француској рагби-сезони у Монтобану није био ни неки играч ни судија него — гледалац. Када је један играч оштрим ударцем отерао лопту на кров трибине, она је ударила у цреп који се склизнуо право на главу једног посматрача.

ЛАФАЈЕТОВ ПРИЈАТЕЉ

Прича о Питеру Франциску је доволно романтична да би била достојна пера једног Диме. Почела је једног јунског јутра 1765. када је са непознатог брода искрцан на обалу Вирџиније један четворогодишњи дечак. Прилично велики за своје године иако у изношеном и прљавом оделу, дечак је очигледно био раније отмено обучен на шта су указивали крој хаљина и чипке око врата, као и две сребрне копче на ципелама начињене у облику монограма П. Ф.

Морнари и радници који су пронашли дечака на обали покушали су да сазнају од њега ко је и одакле је, али су брзо открили да нити они разумеју њега нити он њих. Дечак је говорио неком мешавином португалског, француског и шпанског језика. Одвели су га у сиротиште и он би вероватно ту провео детињство да се за њега није заинтересовао судија Ентони Вилстон који га је узео и поверио једној црнкињи чија се кућа налазила на старом друму за Ричмонд.

Док је дечак растао покушавао је да се сети неких детаља из својих првих година и онога што се са њиме десило. Увек је био сигуран само у једно да се зове Питер Франциско. Помињао је једну велику кућу где се играо са сестром и мајку која је говорила француски. А отац је причао увек другим језиком.

Историчари су доцније, проучавајући легендарну личност Питера Франциска, дошли до извесних, несигурних, података који су говорили да је у Португалији у 18. веку живела једна угледна племићка породица по имену Франциско. Отац је био умешан у неку политичку интригу због које је заједно са породицом имао да плати главом. Пре него што је пресуда могла бити извршена он је успео уз помоћ неких својих слугу да дечака смести на један од бродова који су пловили у Америку и на тај начин га спасе смрти. Шта се заиста збило никад се неће сазнати.

Франциско је растао радећи на имању свога доброчинитеља. Врло брзо се развијао тако да је већ као млад дечак достигао висину од 2 метра и 20 сантиметара и тежину од 130 килограма. Судија Винстон је заволео младог џина и намеравао да га и законски усини. Али пре него што је успео да те своје планове спроведе, цео свет колонијалне Америке преврнуо се тумбе — избила је револуција.

Судија Винстон је у парламенту Вирџиније представљао једну општину и налазио се међу вођама патриота. Уз њега се одмах нашао и Франциско и придружио десетом вирџинијском пуку.

Први пут је учествовао у борби 11. септембра 1777. код једне речице јужно од Филаделфије где је Вашингтон покушао да заустави напредовање Хауове армије. Енглези су успели да потуку Американце и да их нагнају у бекство. Борци из Вирџиније су имали да зауставе Енглезе да би дали времена осталим Вашингтоновим трупама да се среде. И они су у томе успели.

После битке први пут су се срела два човека која су била најзаслужнија што се пораз није претворио у катастрофу: Лафајет, прослављени командант и шеснаестогодишњи џин из Вирџиније. Обојица су били рањени и лечени у кући једног истог патриоте. Ту је почело пријатељство које се наставило целог живота.

Рана коју је задобио у првој бици није дуго задржала Франциска далеко од фронта: он се убрзо нашао са 450 другова у тврђави Мифин коју је успешно могло да брани најмање хиљаду људи. Британска артиљерија је сравнила тврђавицу са земљом а међу десетак оних који су успели да се пробију кроз непријатељске редове налазио се и Франциско. А он је увек био у првим редовима.

Једном приликом је у општем метежу био опкољен. Официр који је предводио ове драгоне предложио је Франциску да се преда. Младић је подигао своју празну мускету и пружио је официру, али када је овај покушао да му је одузме он га је јаким трзајем збацио са коња, а сам га појахао и пред носем десетак запрепашћених Енглеза успео да умакне носећи у бисагама непријатељске планове о напредовању. Не знајући да се у оближњем селу више не налазе његови другови он је опет упао у непријатељске редове. Али овога пута се послужио другим лукавством: мирно је пројахао кроз цело село гласно вичући: „Ура! потукли смо побуњенике“.

Негде на крају друма спазио је свог пуковника Мајоа како га Енглези воде зарођеног. Ниједног тренутка се није двоумио: извукао је сабљу, посекао стражаре и зграбивши својим снажним мишицама пуковника буквално га однео пред очима Енглеза.

О овом подвигу постоје аутентични подаци, заједно са сабљом коју му је пуковник Мајо у знак захвалности поклонио — у музеју историјског друштва у Ричмонду.

Франциско је у току многих борби кроз које је прошао шест пута рањаван.

Пред сам крај рата Енглези су га изненадили у једној крчми у далекој позадини. Случајно је био изашао пред кућу тако да је непријатеља дочекао на празном простору. Не размишљајући много он је на прву двојицу испразнио своје пиштоље а затим са сабљом у руци почео да се бори са осталима. Енглези су се плашили да пуцајући не погоде неког од својих па су се и они борили хладним оружјем а осим тога официр је био убеђен да ће ухватити живог овог непријатеља о коме су у војним логорима причане праве бајке које су квариле морал енглеских војника али исто толико га дизале у америчким трупама.

Енглез се, као уосталом и сви они који су се усудили да ступе у борбу са Франциском, преварио, јер је он оборио једанаест непријатељских војника и успео да умакне али овог пута са раном коју је осећао до краја живота.

Постоје још многе приче о Франциску мање или више вероватне: како је једном из окршаја на леђима изнео топ; како је са друговима заробио цео непријатељски штаб и сличне.

Али постоји чињеница да је он још за живота постао пријатељ истакнутих личности као што су Вашингтон, Лафајет, генерал Грин и био поштован од свих становника Вирџиније чији је прави син постао.

Питер Франциско се оженио неком Сузаном Ендерсон 1785. године и срећно проживео остатак живота до 1831. Када је Лафајет 1824. дошао у посету Америци Франциско је са њим обишао стара бојишта у Вирџинији.

МИТСКЕ ЖИВОТИЊЕ ЕСКИМА

Поларни медвед с десет ногу, морски коњ — дух, летећи скелет карибуа — то су натприродна бића у која верују Ескими са Аљаске.

Ако се кожа морског коња остави дуго на леду, она ће пропасти кроз њега у воду и претворити се у осветољубиво чудовиште које Ескими називају „амиксак“. Оно може да се подвуче под чамац, да испружи своје ноге-пераја да би њима обухватило и чамац и људе у њему и одвуче га на дно.

Младићима стари Ескими саветују: — Ако видите пет људи како стоје заједно и изгледају као да су одевени у одела од беле овчје коже, не прилазите им близу. То је уствари поларни медвед с десет ногу. Ову животињу из маште, они називају „кукувејаг“.

Ескими сматрају да се према животињама треба односити на одређени начин у коме има пуно поштовања и захвалности. Дивље животиње, верују Ескими, не противе се томе што их људи лове, па чак ни томе што их једу ако се то обавља по одређеним правилима и према старим обичајима, али се страховито љуте ако им се живот одузме без одговарајућих церемонија.

Северни јелен захтева према себи нарочити поступак пун поштовања. Месо око кључне кости једног јелена сме се јести само заједно с месом с ребара. Ако се о ово човек оглуши, лобања северног јелена заједно с кључном кости, ребрима и кичмом полетеће кроз ваздух и гонити ловца све док га не стигне и не освети му се.

Уствари, у оваквом веровању Ескима огледа се њихова зависност од поларних животиња. Без туљана, северног јелена и других животиња живот Ескима био би немогућ и због тога, мада убијају, они их поштују и труде се да их улове причињавајући им што мање бола. А да би се то постигло, они су створили неписане законе о начину лова и односа ловаца према животињама. Оне који се ових закона не придржавају чека казна коју извршавају саме животиње претворене у митска чудовишта.

По веровању Ескима животиње могу да говоре и оне то често чине. Кад желе да разговарају са човеком оне забаце кожу с њушке уназад као какву капуљачу и тада се испод ње појављује лице слично човечјем. Чак и пси, иако немају душу и дух, могу да говоре — верују Ескими. Стари и искусни ловци саветују млађе да никад не хватају животињу чије име не знају. Јер ако то учине, животиња може да свуче кожу као капуљачу и да почне да говори, што не предсказује ништа добро за ловца.

И ово веровање није само производ чистог сујеверја. Непозната животиња увек представља за младог и неискусног ловца непознату опасност које треба да се чува. Међутим, како млади нису увек склони да послушају савет старијих, то се тај савет заодева у веровање у натприродне појаве и митове.

Напад медведа на камион

Пут за Углегорск није лак. То потврђује и случај који се догодио једном шоферу јужно-сахалинске службе И. Донцеву, када га је, возећи тим путем камион, ухватио мрак. Стигавши до једног брежуљка, изненада, као да је изишао из земље, појавио се испред камиона један медвед. Јаким ударцем медвед је био одбачен устрану. Али, како није био повређен он се усправио и јурнуо на шоферску кабину у намери да разбије врата. Шофер нагло врати кола натраг, што је било сасвим довољно да медвед падне под точкове и да буде прегажен. Кад су касније медведа измерили тежио је преко 200 килограма.

Јелени од пре хиљаду година

Приликом радова на регулацији аустријског дела реке Муре, радници су на дубини од 15 метара нашли добро очуване трупове четири јелена. Стручњаци сматрају да су се јелени утопили при покушају да препливају реку пре приближно хиљаду година. Вода је на њихова тела нанела муљ и земљу и тако их очувала све до наших дана.

НАЈЛЕПШЕ ДЕЛО ЂУЗЕПЕ ВЕРДИЈА

Већ је педесет година како је оживотворено једно дело из заоставштине Ђузепе Вердија. Овога пута то није опера, ни реквијем, већ — дом за остареле музичаре. Осим знатног капитала за оснивање Дома Верди му је завештао и целокупан приход од извођења опера.

У свом тестаменту велики композитор препоручује руководиоцу задужбине штедљивост овим речима: „Мислим да ће моја дела живети највише десет година, а кад то време прође, нико се више неће сећати ни мене ни њих. Но не бих хтео да људи, којима хоћу да учиним добро, пате због пролазности мога стваралаштва“.

Али он се преварио у свом сувише скромном предвиђању. Хонорари за Вердијеве опере су у току пола века тако богато притицали, да дом за остареле уметнике никад није запао у новчане тешкоће, него је чак својим питомцима, којих увек има по стотину, пружио удобан живот.

Одлука о овом завештању сазрела је у Вердијевој души када је видео неке своје колеге, којима срећа није била наклоњена, како после пролазног сјаја и одушевљења хиљаде слушалаца, проводе своју старост заборављени и у највећој беди.

Сам Верди је био у томе изузетак, јер је стекао доста новца у току свог радом испуњеног живота. Све је то завештао добротворним установама, пошто је већ био удовац, а најдрагоценији легат одредио је за дом остарелих музичара.

Дом се налази у правој палати у Милану. Има удобно намештене собе, салоне и друге просторије за забаву, а сами штићеници одличну негу. Сваки од њих добија чак и новац за своје личне потребе.

Најстарији питомац је сада 90-годишња маркиза Ричи, некада чувена Вердијева Травијата. У дому има највише пензионисаних певача и певачица — од којих су неки у своје време били славни док се други нису макли даље од позоришта у Парми или Модени. Има ту и композитора, чланова оркестра и диригената.

Пошто ауторско право истиче после педесет година од смрти аутора, финансијска будућност дома није више тако ружичаста. Верди је умро 1901. године и према томе његова дела већ десет година не би више могла да доносе хонораре али Италија је изузетно за његова дела продужила законски рок за још педесет година, када ће бити дефинитивно салдирани приходи из тог извора.

Дирекција дома и њени питомци надају се да ће љубитељи уметности притећи у помоћ, да дело Ђузепе Вердија буде одржано и вођено и даље у његовом духу.

ЕЛЕКТРОНСКИ МОЗАК И ЈЕЗИК МАЈА

Група совјетских научника успела је да помоћу електронских мозгова продре у тајну језика старе средњоамеричке цивилизације Маја. Овај народ, као што је познато, достигао је висок степен цивилизације и културе много столећа још пре појаве Европљана. Совјетски научници су успели да реше тајну старог језика на основу мадридског и дрезденског рукописа писаних језиком Маја, чије су знакове променили у бројеве и формуле.

ОТКРИЋА СЕ НАСТАВЉАЈУ

— Не! На земљи више не постоји ни једна већа животиња још непозната науци! — одлучно је изјавио пре 150 година познати француски палеонтолог Жорж Кивије.

Али, он се преварио. Прошло је свега неколико година а његов ученик Дијар открио је у шумама Индије дотад непознату врсту тапира. После тога открића су наставила да се ређају као да их неко просипа из рога изобиља. Откривени су: планински горила, коњ Пржевалског, оклапи, патуљасти нилски коњ, џиновска дивља свиња и многе друге крупне животиње.

Зоолошка открића су се наставила до наших дана. Само за последњих 60 година научници су описали више од 30 врсти крупних звери и птица нађених у разним деловима света. Ево само неколико њих.

У шумама Конга откривен је досад непознат човеколики мајмун боного (1).

Џиновска шумска свиња живи у шумама Кеније (2).

У Африци је пронађена нова врста пауна (3).

У Кордиљерима је откривен планински вук (4).

Недавно је у шумама Камбоџе откривен један од највећих дивљих бикова — купреј (5)

ПРВИ ВОДИЧ У СРБИЈИ

ПРЕ СЕДАМДЕСЕТ ГОДИНА БЕОГРАД ЈЕ ИМАО 55.868 СТАНОВНИКА — 47 ЛЕКАРА, 11 АПОТЕКАРА, 42 АДВОКАТА И 18 ИНЖЕЊЕРА — 6.093 ЗГРАДЕ ЗА СТАНОВАЊЕ СА 21.386 СТАНОВА — ИЗЛАЗИЛО ЈЕ 30 ЛИСТОВА

Први „Водич“, намењен странцима који долазе у Београд, штампан је 1894. године у Земуну на немачком језику. На 320 страна велике осмине дати су подаци о економском стању земље. У посебном одељку изнет је детаљан опис Београда, главног града Србије какав је био у то време. Писац књиге Вилхелм Кон као службеник мађарско-трговинског музеја у Београду, где је провео низ година, знао је добро наш језик.

Своја излагања почиње од искрцавања са брода на савском пристаништу Затим упућује странце да могу до града стићи електричним трамвајем који је тек тада прорадио, или фијакером, а могу и пешице уз многобројне степенице поред хотела „Национал“.

За природни положај Београда писац каже да је „очаравајући“ и „сликовит“ и сматра, да мало европских градова имају сличан. За Калемегдан вели да је уређен пре две године уз велике трошкове и да сада има диван парк, брижљиво уређен и негован. Затим детаљно описује тврђаву и све знаменитости у њој.

Пошто је електрично осветљење тек тада уведено, нарочито се наглашава да су Народно позориште и нови „Булевар“ осветљени електричном светлошћу.

Дат је детаљан опис тадашњег Дорћола, а као новина се истиче парно купатило Петровића уређено по последњој моди и радо посећивано од домаћих и странаца.

Када путник стигне у Београд железницом, пред њим је „пространа и лепа станична зграда са чекаоницама и рестораном“. Од станице узбрдо није било ниједне зграде вредне да се помене. Писац се зауставља тек код војне академије у Кнез Милошевој улици и каже за зграду Министарства финансија да се налази усред парка. Затим помиње „пре четири године подигнуту зграду Државног савета и Главне контроле.“

На Врачару је од већих зграда био само Дом за сироту и напуштену децу, опсерваторија и рударско одељење министарства народне привреде са минералошким музејом и хемијском лабораторијом.

Водовод је био такође новина за Београд тога доба па се и о њему опширно говори и наводи цифра од 2,5 милиона динара колико је он стајао. Поред овог изнет је и цео буџет општине града Београда.

Занимљиви су статистички подаци тадашњег Београда који је према попису од 31. децембра 1889. године имао 55.868 становника и то 33.357 мушких и 22.511 женских лица.

По народности је било највише Срба 43.237, а после њих Немаца 4.341, Јевреја 2.599, Мађара 1.008, Чеха 731, Хрвата 355, Цигана 399, Грка 225, Италијана 263, Румуна 195, Цинцара 184, Арнаута 69, Француза 59, Бугара 50, Енглеза 27 и тако даље.

У Београду је излазило тада укупно 30 дневних, недељних или повремених листова и часописа, од којих је један штампан на француском језику: La Serbie.

Поименце је дат списак лекара, којих је било 47, и апотекара 11, адвоката 42, а инжењера свега 18.

Крајем 1889. у Београду је било 6.093 зграде за становање са 21.386 станова. Укупан број пословних просторија: трговачких и занатских радњи износио је 1.989, док је гостионица и кафана било 317.

Као хотели првог реда поменути су Српска круна, Гранд хотел, Престолонаследник, Париз и Империјал — свега њих пет. Хотела другог реда било је десет и три трећег. Вероватно је писац пропустио да неке помене, јер је 16 година пре изласка ове књиге познато да су у Београду постојала 24 хотела. Међу хотелима другог реда нису поменути „Балкан“ и „Касина“ на Теразијама и вероватно још неки.

Као хотел трећег реда наводи се и Параносов хан, који се налазио на Сави преко пута хотела „Бристол“, и одржао се ту још и на почетку овог столећа.

Остало је и доста гостионица које су имале велика дворишта и штале, где су свраћали сељаци са колима. Такав је био „Лазаревац“ у доњем делу Балканске улице и „Миријево“ на углу Булевара револуције и Ђуре Салаја улице, тек недавно порушен. Сличних свратишта за сељаке било је прилично у доњем делу Булевара револуције, на Смедеревском друму, „све до Цветкове кафане“ као и на Авалском друму у бившој Шумадијској улици: „Ресник“ и друге, „Параћин“ у Кнез Милошевој улици, „Ваљево“ чувено свратиште сељака, где је сада Чешка амбасада и друга.

Као реномиране кафане и ресторани помињу се десет локала, поред других „Коларац“, Позоришна кафана, Дарданели, Руски цар и Гинић. Нису поменути неки локали у Скадарлији и „Ђердап“ у Душановој улици, као и друге мале кафане, вероватно зато што не би одговарале странцима.

Наводи се дванаест штампарија, између осталих: Бојовића Љуба, Николића Светозара и Станојевића Аце где су штампани дневни листови.

Поред Петровићевог купатила, доцније Крсмановићевог, постојала су још два јавна купатила: Браће Поповића у Савамали и један турски амам.

Једна страст

Шведска породица Тиринг састоји се од три члана: отац Нилс има 54, мајка Биргит 48 и син Кристијан 17 година. Све троје их прожима једина страст — летење. Они су досад провели 8.000 часова у ваздуху и превалили 1,600.000 километара, што значи као да су 40 пута обишли земљину куглу. Тирингови су једина породица у Шведској која има своја два авиона: један четвороседи моноплан Персивал вега гул и један Пипер каб. Досад им се ниједном није догодила незгода за време летења. Биргит Тиринг је прва Швеђанка са летачком дипломом. Стекла је право на титулу ваздухопловног капетана, јер веома често учествује у вежбама шведског војног ваздухопловства. Служи као „непријатељ“. Наравно одбрана притом гађа у балон-кобасицу коју она прикачену за њен авион вуче кроз ваздух.

И наопако исто...

Цифра која означава ову годину — 1961 — истиче се нечим необичним: окренуте главачки њене цифре остају исте. Од почетка наше ере ово је 23. година са том особеношћу. У прошлости исти је случај био са годинама: 1, 8, 11, 69, 88, 96, 101, 111, 181, 609, 619, 689, 808, 818, 888, 906, 916, 986, 1001, 1111, 1691, 1881.

До прве наредне године чије ће цифре окренуте главачки, остати непромењене треба да протекне више од четири хиљаде година — то ће бити — 6009 година.

Изузетна пресуда

Пресуду, сасвим изузетну, изрекао је судија Мартен из Шомоноа, у Француској, седморици омладинаца који су прекршили јавни ред: три године не смеју да посећују никакве приредбе и јавне локале, нити да возе скутере, моторна возила и аутомобиле. Прекршај ове забране повлачи затвор. Кад је један од црноблузаша, како у Француској називају разуздану младеж, изјавио да му је скутер потребан за одлазак на радно место удаљено 12 километара, судија му је одговорио:

— Замените скутер бициклом. То је угодно превозно средство које потпомаже телесну кондицију.

Мудри Морис

Мориса Шевалијеа су упитали да ли је за своју најновију улогу „Фани“ примио хонорар толико висок као што добијају Елизабет Тејлор и Елвис Присли за своје филмове. Морис се насмешио и мудро одговорио:

— Не, нисам. Али им желим да кад дођу у моје године зарађују оволико колико ја још примам.

Нерви од метала

У Совјетском Савезу од недавно живи пас с „нервима од жице“. Како је јавио Радио-Москва, совјетски хирурзи су једном псу заменили један нерв жицом од сивог, еластичног метала тантала. Приликом каснијег прегледа, медицински стручњаци нису могли да утврде у којој од четири шапе пас има нерв од тантала. Сматра се да ће даље усавршавање омогућити да се нервима од метала замене оштећени очни и ушни нерви код људи.

ВОЛТЕРОВА БИБЛИОТЕКА

Познато је да је руска царица Катарина II, вешто играјући улогу „просвећене владарке“, одржавала личне везе с великим француским филозофом-просветитељем Волтером. Одмах после његове смрти она је одлучила да добави библиотеку „старца из Фернеја“ и преко свог повереника обратила се Волтеровој рођаци госпођи Дени молећи је да јој прода његове књиге. Наследница великог филозофа није много размишљала и уступила је библиотеку свог славног претка за веома умерену своту: 30.000 рубаља.

Волтерова библиотека стигла је 8. августа 1779. године у Петроград. Књиге су тада биле изложене у салама Ермитажа где су и после остале све до 1862. године, када су пренесене у Императорску јавну библиотеку. Од 1949. године Волтерова библиотека чува се у одељењу ретких књига Државне народне библиотеке која носи име Салтикова-Шчедрина.

Књиге које сачињавају ову јединствену колекцију веома су различите. Ту има дела Волтерових савременика, старогрчких и староримских писаца, многих описа разних земаља, путописа, књига из физике и природних наука, списа о пољопривреди и много историјске литературе.

У Волтеровој библиотеци има много материјала сложеног по темама: он је скупљао и повезивао брошуре, исечке из књига и новина које су се односиле на разне проблеме њему занимљиве. На корицама таквих књижица стоји утиснуто: „Разно“, „Језуити“, „Парламент“ и слично.

У више случајева Волтер је на корицама означавао не назив онога што књиге или збирке садрже, већ свој однос према њима. Тако је, на пример, на укориченом часопису „Црквене новости“ написао: „Црквене глупости“.

И ПРЕВИШЕ

Некад позната певачица Грес Мур, пре 25 година је морала да у једном филму отпева главну арију, али да том приликом музе краву. Прича се да је арију отпевала, али да је одмах напустила Холивуд. Било јој је тога превише. Можда њена ћуд има више оправдања него ћуди неких савремених певачица.

Довитљиви живинари

Неки човек у Енглеској је пре кратког времена бацио кокошије јаје преко своје десет метара високе куће и потврдио причу да кад се јаје баци преко куће и оно падне на траву — остане цело целцато. Човек је подигао јаје, разгледао га са интересовањем али му оно исклизну из руке и са једног метра висине паде у ту исту траву и — разби се.

Човек је упутио писмо часопису „Нови научник“ и детаљно описао догађај. Случај с јајетом доспео је у јавност и отада је у Енглеској завладала нека врста грознице. Научници, биолози и физичари схватили су као своју свету дужност да расветле ту тајну. Јаја нису штедели — она су бацана са свих могућих висина а ипак није све било сасвим узалуд. Постигнуто је нешто: један је поставио тезу да су у давна времена кокошке вероватно носиле јаја у лету па су због тога она од природе грађена да се не разбију кад, одређеном брзином, падну на земљу врхом. И неки физичари су убеђени да то зависи од грађе јајета. Једино се неки тржишни инспектор дрзнуо да изрази напад на енглеске живинаре које је окривио за измишљотину — да би повећали потрошњу јаја.

Тук на лук

Штампа у Данској годинама је, свакодневно, критиковала радио своје земље, па је овај најзад одлучио да одговори истом мером. Почев од 5. јануара дански радио већ говори о новинама: о промени структуре данске штампе, а у посебној емисији „Критика дневне штампе“ један рецензент ће рашчлањавати уводне чланке, други криминалне репортаже, трећи вести из иностранства.

Чудан апел

Председник општине једног норвешког села упутио је мештанима следећи званични апел:

„Молим вас понашајте се пристојно у току следећих неколико недеља. Нека се не ствара ларма и не ремети јавни мир, пошто је наш једини полицајац отишао на годишњи одмор, а општинске финансије не дозвољавају да му се узме заменик.“

Највећа лаж године

„На Окинави живи једна врста ласте која тако слатко цвркуће да болесници од шећерне болести морају да носе нарочите заштитне поклопце на ушима.“

Овом потпуно бесмисленом причом освојио је подофицир Џо Сеји прву награду у традиционалном годишњем такмичењу „Клуба лажова“ у америчком граду Берлингтону.

Сунчана кола разбијена

Националну светињу Данске, сунчана кола дугачка 60 сантиметара која потичу још из раног бронзаног доба, пре неколико дана неки двадесет двогодишњи човек разбио је чекићем у комаде. Сунчана кола чувана су у Националном музеју у Копенхагену где се несрећа и догодила. Преступник, очигледно умно поремећен човек, изјавио је да је недавно добио писмо откуцано на писаћој машини с потписом „Вотан“ којим се од њега тражи да сунчана кола уништи чекићем који треба да буде што је могућно сличнији ономе којим се Вотан, отац богова и скандинавске митологије, служио.

ПРЕВОДИ С НЕПОЗНАТОГ ЈЕЗИКА

У читавом свету почетком 1958. године постојале су само три електронско-рачунске машине оспособљене за превођење техничких текстова с једног језика на други. Најсавршенија од њих имала је залиху од 952 речи. Изгледало је да се проблем машинског превода може сматрати решеним. Али, стручњаци су упозоравали: за практично коришћење машине за превођење недостајали су — људи.

„Модерна машина — тврдило се у једном чланку из 1958. године — могла би да прочита 1800 хиљада слова у минуту, али да би се она снабдела перфорираним картицама било би потребно 12.000 дактилографкиња које раде брзином од 10.000 слова на час. Поред тога ,за проверавање и редиговање текстова неопходно је 10—12 хиљада контролора и исто толико дактилографа. Чак и у случају кад би се перфорирани картончићи заменили магнетофонском траком, био би потребан одговарајући број оних који би диктирали текстове. Излази да би за послуживање само једне такве машине за превођење био потребан читав један град од 50 до 100 хиљада становника, наравно ако би се желело да она ради пуним капацитетом.

Међутим, за протекле три године постигнут је знатан напредак у конструисању електронских машина за превођење. Њима је сада потребно неупоредиво мање особља. Али, још и данас се „електронски преводи“ обављају само у оквиру опита.

Док стручњаци за кибернетику раде на усавршавању машина-преводилаца, мађарски лингвиста Михаљ Габор израдио је речник за људе који не знају језик с кога желе да преводе. „Преводилачки кључ“ речника предвиђен је за шест европских језика: енглески, немачки, француски, шпански, мађарски и руски. Основна идеја речника састоји се у овоме: машина преводи с језика на језик не знајући ни један од тих језика, не разумевајући значење израза које преводи јер, разуме се, машина не може да „зна“ и да „разуме“. Дакле, пошто знање и разумевање нису неопходни за превођење, зашто се тиме не би користио и човек? Зашто преводиоци не би кренули трагом машине?

Да би конструисали машину за превођење математичари и лингвисти морали су да створе нарочити, како стручњаци кажу, апстрактан језик. Ако треба превести неки, рецимо руски текст на немачки, онда се најпре тај текст шифрира, то јест исписује знацима „машинског језика“. Јер, машина за превођење може да „разуме“ само те знаке. За сваки знак и сваку групу знакова машина одабира одговарајуће значење речи и израза на немачком језику. Михаљ Габор искључио је машину: он је предложио да преводилац шифрира текст, а да затим према кључу за шифре сам тражи одговарајућу реч.

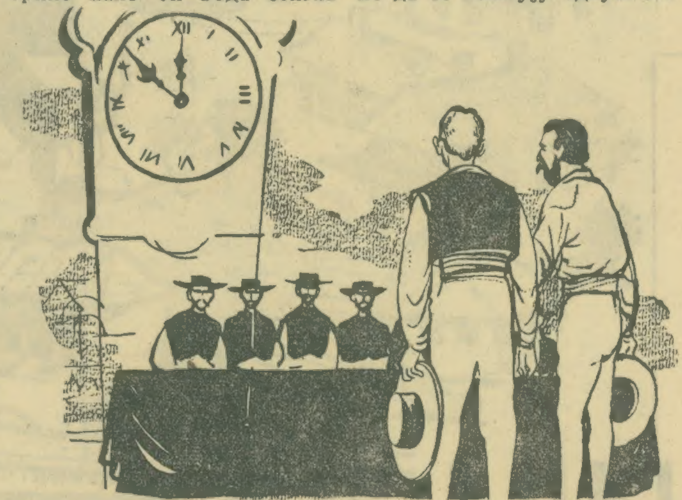
Тако је систем условних знакова створен специјално за машинске преводе нашао примену у „човечјој“ пракси.

ВОДЕНИ СУД
У ВАЛЕНСИЈИ

Садржај звучи као прича из „Хиљаду и једне ноћи“: Кад је Алхакем Мудри пре хиљаду година владао калифатом у Кордоби, његови поданици из провинције Валенсије долазили су да им он решава њихове несугласице које су избијале око онога што је у Валенсији најдрагоценије — око воде. Да би се неспоразуми изгладили, установио је калиф у Валенсији „водени суд“ који је сваког четвртка заседао у великој џамији и све спорове решавао најкраћим путем. Врхом своје папуче кадија је показивао на човека коме даје реч и овај је своју жалбу или одбрану морао да изнесе кратко. без околишења и сувишних речи. Тада је кадија изрицао пресуду против које није било приговора.

Када је хришћански владар Хаим у првој половини 13. века заузео Валенсију, он није много изменио и начин заседања и рада „воденог суда“ који је установио мудри калиф. Само, уместо у џамији странке су се, како хришћани тако и муслимани, састајали пред градском катедралом где „водени суд“ и данас заседа.

Сваког четвртка, неколико минута пре него што са црквеног торња откуца подне, састану се „синдикоси“ воденог суда да би саслушали жалбе и донели пресуде. Суд сачињава осам „синдикоса“ јер је од реке Турије која тече кроз Валенсију спроведено осам великих „асекијаса“ (водених канала). Они који користе поједине „асекијасе“ чине неку врсту братства на чијем се челу налази „синдико“ чија је дужност да се брине како би вода стигла

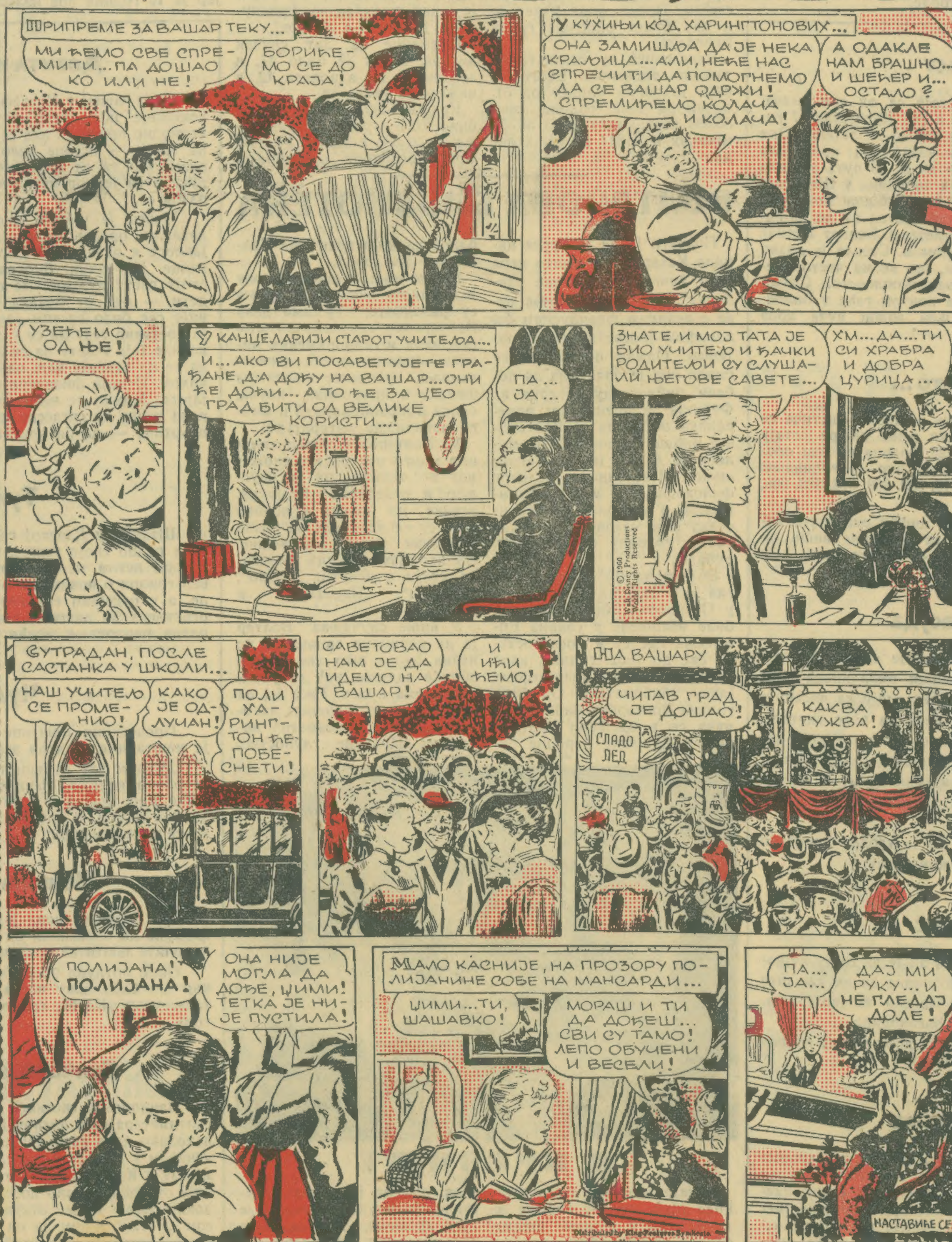
до најмање њивице на његовом подручју и да у случају спора буде један од судија „воденог суда“.

У Валенсији успевају поморанџе, мандарине и друго јужно воће као и разне врсте поврћа. Међутим, Турија не спада у реке богате водом и само захваљујући каналима спроведеним у време мудрог калифа и његовој установи „воденог суда“ она наводњава и последњу њивицу покрајине кроз коју тече. „Водени суд“ води рачуна о томе да се поштују одлуке старе хиљаду година, да нико из себичних разлога не одведе воду на другу страну и да за своје усеве обезбеди више воде него што му припада. Његова је дужност да пази да се канали чисте и одржавају у реду, да нико из освете не пусти воду на већ наводњену њиву свог суседа и упропасти му жетву.

Члан „воденог суда“ — синдико — може да буде само онај који и сам има имање које натапа вода из Турије. Суђење се води на валенсијском дијалекту који је сличан каталонском. Казне и новчане глобе такође се рачунају у старим валенсијским новчићима — лијурима — чија вредност данас износи 10 шпанских пезета. Суђење се води без записничара. Његов ток се нигде не записује, оптужбе и пресуде такође су усмене. Али, и поред тога одлуке суда се поштују и без одлагања извршавају.

Кажу да је „водени суд“ једини праведни и непристрасни суд у Шпанији. „Синдико“ чијем братству припада оштећени или оптужени присуствује суђењу али не учествује у доношењу одлуке. Догађало се чак и то да је председавајући морао да напусти своје почасно место у трибуналу и да се пред судом појави као оптужени да би после изречене пресуде поново сео међу судије.

Заседањима „воденог суда“ присуствују не само заинтересовани земљорадници, већ често и многи правни стручњаци из целог света, нарочито из оних земаља где су судски процеси око коришћења воде за наводњавање чести. Јер, кажу да је стари калиф Алхакем Мудри дао заиста мудре законе за решавање сукоба око воде.

СПОМЕНИК КОЊОКРАДИЦИ

Почетком 19. века само помињање имена Џона Мерела изазивало је страх у срцима насељеника у Тенесију и Мисисипију. Више од десет година овај чувени коњокрадица и разбојник остављао је иза себе крвав траг куда год би прошао. Био је толико омрзнут да кад је умро становници округа Бледсо нису могли да поднесу мисао да његово тело лежи у њиховој земљи и зато су кришом, једне ноћи, пребацили његов леш у суседни округ.

Али, ако су мислили да ће то бити крај Џона Мерела преварили су се. Јер, баш та мржња коју су многи осећали према њему била је узрок што је подигнут један од најчуднијих споменика на свету.

Све је почело због огорченог спора који је избио у Нешвилу крајем 18. века. Ту су две тесно повезане железничке компаније држале монополе у саобраћају све док неки новајлија по имену Џер Бакстер није покушао да изгради малу железничку пругу „Тенеси сентрал лајн“.

Мајор Луис, акционар обе компаније, учинио је све да онемогући предузимљивог Бакстера. Али, он се показао као жилав непријатељ. Кад није добио дозволу да у граду подигне железничку станицу и да у његовој близини постави трачнице, он је изградио кружну пругу око града. Његова неустрашива борба са железничким магнатима Нешвила, учинила га је јунаком тога града. После његове смрти, 1904. године ,једна група грађана подигла му је бронзани споменик.

Стари мајор Луис гушио се од беса кад је споменик откривен. Грађани су бронзани лик његовог најљућег непријатеља поставили недалеко од његове куће .Са свог високог пиједастала Бакстер као да је „посматрао“ Луиса кад би овај ишао на посао и враћао се кући и подсећао га на његов пораз. Али, Луису није дуго требало да смисли своју освету.

Као председник управе паркова наредио је да се на велику гранитну коцку, која је обележавала место где је 1897. године у парку Сентенијел одржана велика изложба савезне државе Тенеси, постави једна мања камена коцка.

Мајор Луис открио је своје „дело“ веома свечано. У говору који је том приликом одржао рекао је: „Становници Нешвила сматрали су за потребно да подигну споменик једном крадљивцу железница и због тога ја посвећујем овај споменик Џону А. Мерелу — коњокрадици“.

Камене коцке и данас стоје међу цветним лејама у Сентенијел парку. Мада је касније управа за паркове избрисала уклесани натпис Џон А. Мерел, становници Нешвила и данас овај споменик зову „споменик коњокрадице“.

НИЈЕ ИСТО

Прича се да Марк Твен није био вредан ђак, бежао је с часова па је добијао и батине. Једног дана када је мали Твен плачући брисао образе, рече му отац:

— Ти мислиш да је мени лако што те бијем. И мене то боли као и тебе.

— Верујем, тата, али ту има разлике. Тебе не боли на истом месту.

•

Папир против инсеката

Папир који штити одела и остале вунене ствари од мољаца почела је недавно да производи једна америчка фирма. Према тврђењу произвођача папир уништава и бубашвабе, мраве, муве и остале кућне инсекте. Папир, украшен лепим шарама, импрегниран је неким средством против инсеката који је без мириса и потпуно нешкодљив за људе и домаће животиње, а употребљава се за облагање полица у оставама и орманима за одела.

•

И сад ће добро служити

У граду Берквелу, у Енглеској, поново ће прорадити римско купатило које су римски легионари изградили пре 2.000 година. Базени су дугачки 11,5 метара а широки 6,5. У то давно доба снабдевани су природном топлом водом из околних брда. Вода је доцније скренута у другом правцу, а базени су остали да служе као магацини.

•

За сушење рубља у соби

Окачен о зид, овај грејач, направљен у Енглеској, не заузима готово нимало простора у соби. Служи за сушење рубља а такође и за

грејање собе. Склопљен, дебео је само 6 см. Кад се притисне на дугме четири плоче се отворе као листови књиге. Плоче су добро изоловане и не смета им влага, а цела њихова површина се равномерно греје.

Свако жели да има своја кола, и то је његово право, али нико не размишља куда то води. Године 1947, од 285 Италијана један је имао свој аутомобил, а данас се однос смањио на 31 према 1. За 12 година у Аустрији се број аутомобилиста повећао 12 пута, у Француској 5, у Швајцарској 4 пута. У Енглеској сваки десети становник има аутомобил, а у Шведској сваки седми. Надлежни државни органи се већ сада хватају за главу. Године 1958, производња аутомобила у Енглеској повећала се у односу на 1938. годину три пута, у Западној Немачкој 4 пута, у Француској и Италији 5 пута а да не говоримо о земљама, као што је Југославија која их пре рата није производила а сада има своју индустрију аутомобила. Европа је све више избраздана аутомобилским путевима и начичкана бензинским пумпама, сервисним станицама, мотелима, балонима за откривање тровања ваздуха етиленом, милицијским станицама и радар уређајима, друмским рекламама и оградама за заштиту аутомобилиста од природе и природе од аутомобилиста као и уређајима да се они сами међусобно заштите.

Аутомобил је потпуно изменио туристичке навике Европљана. Према једној процени, сваке године сто милиона њих седа у своја кола да обиђе по неколико страних земаља. Већина њих кампује на пољанама испод својих шатора, кувајући на својим решоима храну коју су са собом донели. Сетимо се само далматинске обале, словеначког, хрватског и црногорског приморја на којима се пржи риба у тигањима свих светских фабрика. Последње године статистика је забележила да је преко Ламанша прешло око 300.000 туристичких аутомобила.

Железница је угрожена

У седам европских земаља приходи железница су толико смањени да сада дирекције покушавају да поврате изгубљене путнике. То се чини на следећи начин: установљена су „ауто-спаваћа кола“, којима путује аутомобилист са својим аутомобилом. За ноћ превале 600 до 800 километара и искрцају се у неком одмаралишту. Извесне железнице издају у најам ауто без возача. Тако је прошле године 30.000 Француза сишло у 138 градова где су их пред железничком станицом чекали спремни аутомобили. Године 1951. ово предузеће је почело посао са свега пет аутомобила а данас их има око 3.500.

Манија аутомобилизма је достигла такав степен да се у многим земљама људи уздржавају од животних потреба само да би стекли своја кола. У Аустрији, где их сваки двадесети грађанин има, много младих супружника оскудева у основном намештају у стану, јер им приходи једва дозвољавају да отплаћују и издржавају аутомобил. Научници који се баве друштвеном психологијом имају у својим досијеима невероватне примере. Догађа се, понекад, да човек дотера кола у гаражу ради оправке, а позајми новац за аутобус да би се вратио кући.

У Европи се данас гради око 1600 километара нових ауто-страда са 4 паралелне ауто-писте. Шеснаест хиљада километара аутомобилских друмова се поправља. Буше се планине, срубљују се узвишице, заобилазе се брда и градови. На све стране човеку се жури да постигне брзину и достигне изгубљене сате а губи баш на тим истим путевима, у својим колима. А зашто?

Шта ће бити сутра

Зато што су на свим европским путевима каросерије све ближе једна другој и једна другој сметају. У центру Хамбурга у подневним или вечерњим часовима загушеност је толика да пешаци иду брже од аутомобила. У Лондону, где на сваких седам дужних метара улице има по један аутомобил, о Новој години је била таква закрченост да је у једном тренутку на 40 километара дужине заустављен целокупан саобраћај.

Пошто проблем кретања моторних возила постаје све озбиљнији, велики градови предузимају разне мере да га успешно реше. Тако су најбољи службеници париске саобраћајне полиције већ одлазили у Шведску, Немачку, Холандију, Белгију и Шпанију под чијом је белом палицом заиста долазило до побољшања само што таква помоћ не доноси крајње решење.

Несрећни случајеви

У европским земљама није достигнут темпо америчког друмског саобраћаја, али сви знаци говоре да ће се то ускоро догодити. Ипак, по броју смртних случајева на друму прво место у свету заузима Западна Немачка. Док у САД на милион становника има 214 несрећа годишње, у Немачкој их има 239. Израчунато је да се у Италији по једна таква несрећа догоди сваких 75 минута. Рачунајући по километар-путнику, данас је десет пута сигурније возити се авионом него аутомобилом.

Да створи већу безбедност, свака земља доноси посебне саобраћајне прописе. У Италији је забрањено да се камиони крећу главним путевима недељом и у празничне дане. У Швајцарској камиони се заустављају чим падне ноћ. Да се не би реметила пажња возача, у Данској је забрањено стављање реклама крај пута, итд. Једно време, у многим земљама је била укинута забрана да се возила крећу већом брзином од 100 километара на сат, јер је ограничење брзине изазивало закрченост. После дужег искуства неки су поново забранили брзину преко 100 километара на сат недељом и празником, јер је, сматра се, боље стварати закрченост него посредно изазивати саобраћајне несреће.

Док се на једној страни побољшавају мере сигурности, на другој расте број моторних возила. За наредних пет година у Западној Немачкој ће се повећати број аутомобила од 3,200.000 на 5,500.000, од 2 милиона у Италији биће их 4, а у Енглеској ће их бити 3 милиона више но протекле године. Ритам повећања моторних возила у Европи је такав да аутомобил постаје све више терет како за саобраћајне органе тако и за саме власнике.

Ситно али ЗАНИМЉИВО

☆ Статистике су показале да су људи у свету прошле године потрошили три пута више новца за дуван него њихова деца за књиге.

☆ Према вестима Министарства пошта у свим великим градовима Западне Немачке писма ће се убудуће слати електронским путем помоћу подземних цеви.

☆ Један немачки инжењер усавршио је џепну ракету за утопљенике. Она може да достигне висину од 600 метара и да означи тачно место несреће мада није већа од обичног налив-пера.

☆ Жуманце јајета, како тврде научници, већ десет година постаје све блеђе и блеђе. Као узрок се наводи недостатак витамина у исхрани кокошију.

☆ Према последњим подацима готово два милиона тона дима оде годишње у атмосферу. Од тога милион произведу домаћинства, 500.000 индустрија и 100.000 железница.

☆ Килограм паперја добија се од 31 гуске.

☆ Коњи радије спавају стојећи него лежећи. Они могу по неколико месеци да не легну.

☆ Нојево јаје је 36 пута теже од кокошијег.

☆ Јапанска деца уче да пишу обема рукама.

ДОБРА ПРОДАЈА

Немачка индустрија играчака која је добро позната у целом свету, имала је у прошлој години рекордан промет: продато је играчака за преко 400 милиона марака. У 1959. години промет је био нешто мањи — 387 милиона марака.

•

Постељина у најам

Једна швајцарска фабрика постељног рубља дошла је је на оригиналну идеју да даје у закуп постељно рубље: од јастучнице до чаршава. Ова фабрика заинтересованим лицима испоручује комплетно постељно рубље и сваке четврте недеље замењује га чистим. Сервис за изнајмљивање постељног рубља наплаћује — његово коришћење, прање и доношење кући. Цене за ове услуге су различите и зависе од квалитета постељине. Иако цене нису тако ниске, идеја позајмљивања рубља наишла је на добар пријем, нарочито код самаца и студената. Исто тако и млади брачни парови у Швајцарској су веома заинтересовани за ову врсту изнајмљивања постељног рубља.

•

Да прекрати дискусију

Бучну дискусију на састанку бирача и одборника у једном италијанском граду прекратила је шестогодишња девојчица на тај начин што је на одборнике сасула са балкона пуну кофу хладне воде.

•

»Мали Нацет«

На слици је ждребе шетландског понија које кад је угледало свет није имало више од 10 килограма мада нормално ждребе тежи 20 кг. Вест о овом необичном ма-

лом ждребету донеле су све новине у држави Охајо. „Мали Нацет“ је очевидно у великом пријатељству са својим сопствеником Џоном Тејлором.

Инђентиђан . . .

Неком америчком новинару који није могао да пронађе занимљиве вести синула је мисао да би могао неке личности у Паризу да припита какве би надгробне натписе желеле. Добио је многе одговоре од којих наводимо само неколико:

Морис Шевалије: „Досадно ми је“.

Марсел Ашар: „Најзад сам“.

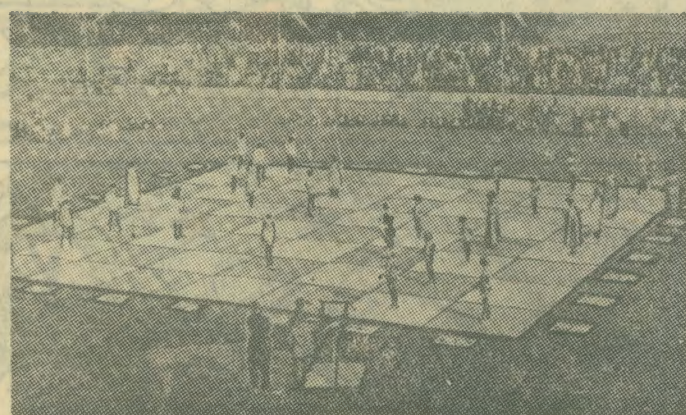
Ингрид Бергман: „Била је добра глумица до краја“

Жорж Карпантје, некадашњи првак у боксу: „Нокаут“.

Није био лак посао

У енглеском сеоцету Хулафингтону постоји леп обичај: свако ко дође да разгледа пољопривредно добро „Стар“ при изласку убаци неколико пенија у пивско буре постављено на излазу. Прикупљени новац служи да се сваке године обрадују поклоном стари људи у селу. Али овога пута банка није хтела да прими прљаве, оксидисане новчиће, па су становници Хулафингтона приредили мобу — неколико хиљада пенија опрали су у сапуници и сваки обрисали крпом, што није био баш мали посао.

Људи — фигуре на шаховском пољу

Шаховска војска обучена у средњовековне костиме кретала се по огромној шаховској табли на фудбалском стадиону у Ојтену у Белгији. Војсковођа једне стране у овом живописном шаховском мечу био је белгијски велемајстор О'Кели а другу је предводио Џорџ Кинингер из Немачке. Војске су напредовале, повлачиле се и биле заробљаване док мајстор Кинингер није био матиран.

У ПОЧЕТКУ СЕ ОПИРАО

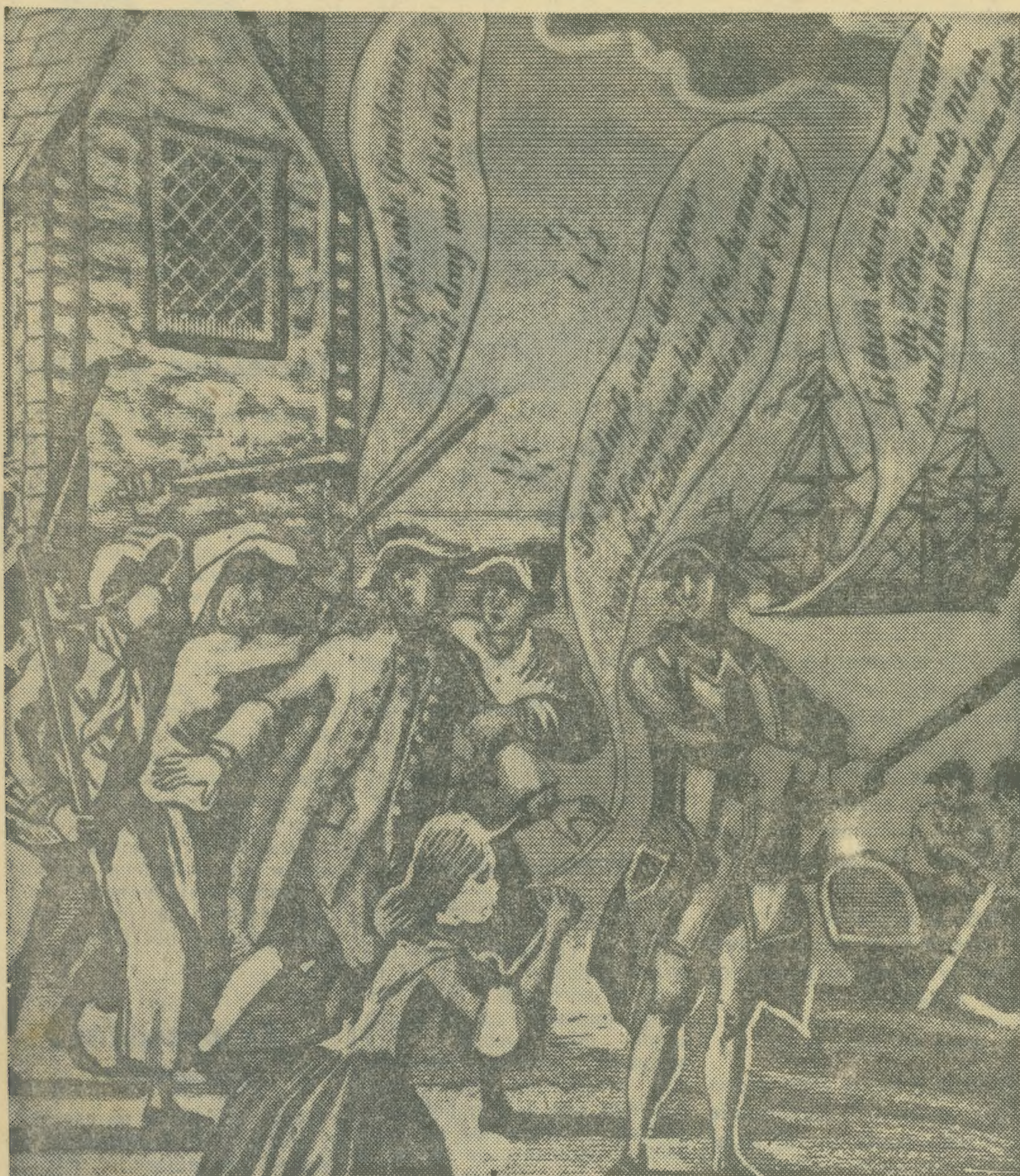
До 4 метра дубине може да зарони двогодишњи фокстеријер „Лавли“ у опреми коју му је начинио његов господар Свен Налин. Псећа гњурачка опрема, вероватно прва на свету, састоји се од боце с кисеоником која се причвршћује на „седло“ од сунђерасте гуме и маске за дисање. У почетку се пас опирао покушајима свог господара да од њега начини гњурца. Ипак је Свен Налин, по занимању учитељ гњурања, успео да и свом псу омили овај спорт.

Стари мачеви под рендгеном

У Римско-германском музеју у Мајнцу налази се рендгенски апарат који гледа хиљаде година уназад и скида вео што покрива прошлост наше културе. Јер његово око продире и у унутрашњост не само људског организма већ и старих ковачких радова. На пример за стари држак од мача открива каквим је занатским методама прављен, као и друго оружје или алати.

Рендгенско око је у стању да открије на оштрици мачева старе, необично фине и нежне украсе од злата и сребра иако се преко њих ухватио дебео слој рђе и нечистоће Чак и када су се некадање сребрне нити одавно распале и остали само још сићушни трагови сребрног оксида, које људско око не може ни да примети — рендгенско око га види.

Ужасна ноћ у Лондону

РЕЧИ ОКРУЖЕНЕ НА СЛИЦИ ГЛАСЕ: ЗА ИМЕ БОГА, ГОСПОДИНЕ, НЕ ВУЦИТЕ МЕ КАО КАКВОГ ЛОПОВА; — ЗА ИМЕ БОЖЈЕ, ВАША МИЛОСТИ, ПУСТИТЕ ГА, ОН ИЗДРЖАВА ОЦА, МАЈКУ, СЕСТРУ И ЖЕНУ; — НЕК ЦРКНУ ОД ГЛАДИ, ПРОКЛЕТИ БИЛИ, КРАЉУ СУ ПОТРЕБНИ ЉУДИ. ОДВУЦИТЕ ГА НА БРОД, ВИ, ПСИ!

У збирци „Ковчежић с благом" немачки песник Пјер Хебел описао је најстравичније доживљаје и пустоловине с почетка 19. века. Ужасна ноћ у Лондону је једна од веома узбудљивих личних драма по речима самих њених учесника.

Једног дана неки Енглез из унутрашњости је први пут дошао у Лондон. Ту је познавао само своју сестру и зета. За време вожње зближио се са кондуктером дилижансе коме је између осталог било поверено да се брине о одашиљању поште и поштиљки.

Дилижанса је стигла у Лондон тек касно увече. Путник није могао да проведе ноћ у станици јер није било никакве крчме нити прихватилишта. Није имао смелости ни да по мраку пође да тражи сестрину кућу, јер то није било лакше него видети иглу у пласту сена. Кондуктер се сажалио и пошто ни он није живео у Лондону предложио му је да заједно потраже склониште код неке његове тетке која има гостинску собу са две постеље.

Младић није чекао да га двапут позове.

Већ сат касније њих двојица су седели за столом пред криглом пенушавог енглеског пива, јели димљене кобасице а затим потражили одмор у чистим и меканим постељама.

Усред ноћи хитна потреба је принудила младог Енглеза да напусти постељу. Не знајући распоред одаја и споредних просторија осетио се исто тако изгубљен као неколико сати раније у огромном граду. Кондуктер је срећом био будан и означио му је пут.

— Иди лево, а затим десно, па опет лево! Упозоравам те да ћеш наићи на закључана врата јер је тетка изгубила кључ. Стога узми мој велики бодеж из џепа од капута, увуци сечиво између врата и рагастова и развали браву. Затим продужи у правцу одакле се чује шум Темзе. Добро се утопли јер је ноћ хладна.

Младић је обукао кондуктеров капут уместо свог и пошао. Успут је на једном месту непажљиво заокренуо, ударио челом о зид и раскрвавио се. Пијан од пића на које није навикао и смалаксао због губитка крви из ране, младић је заспао на обали.

Кондуктер који није спавао почео је да брине што га тако дуго нема. Када је изненада чуо галаму на улици скочио је из постеље уверен да је младић залутао и да га је нека банда ухватила.

Јер у то време је безбедност лондонских грађана била на незавидном нивоу. Нико није био сигуран да ће се ујутру пробудити у постељи у којој је починуо. Насиља су нарочито постајала безобзирна када су властима или бродовласницима били потребни морнари за бродове. Морнарски позив сматран је тада готово исто тако пустоловним као данас укротитељ тигрова. Трошне кућице и straћаре са слабо затвореним вратима биле су нарочито на удару кршним најамницима који су хватали недужне грађане као мишеве и бацали их на дно утробе бродова. Тај ноћни лов на људе звао се „регрутовање" морнара. Ухваћени је бродом отискиван на далеко море за неколико година а често и за читав живот. Практично био је избрисан из спискова живих.

Подстакнут таквим мислима кондуктер је набацио ћурак на рамена и излетео на улицу да ослободи пријатеља. У мрклом мраку гласови су били његов једини водич. Пошто је прејурио неколико пустих улица нашао се неочекивано у рукама наоружаних грдосија који су га силом одвукли до обале, стрпали у брод и закључали. Сутрадан се већ налазио далеко на пучини.

Младић који није био напустио кућно двориште пренуо се ускоро из сна, вратио у собу и не приметивши одсуство свог пријатеља, легао у постељу и заспао као заклан.

На станици су ујутру чекали кондуктера до осам часова да би дилижанса кренула, а када се он није појавио послали су човека по њега. Он га наравно није нашао али је у постељи затекао раскрвављеног човека, а у ходнику видео на тлу велики бодеж. Трагови крви су водили све до места испод кога је шумно текла Темза.

Сумња је одмах пала на раскрвављеног младића. Зар није он убио кондуктера, а затим бацио његово тело у Темзу? Прво су га саслушали а онда претресли џепове кондуктеровог капута који је младић на себи имао. На крају једног канапа нашли су његову кожну кесу и металну значку. У то доба кад се правда ломила преко колена, знаци су сасвим довољно теретили младића. Потражили су његовог зета али за њега није нико био чуо. Распитивали се о његовој сестри али ни она није била позната. Младић је био изгубљен.

На суду је испричао све тачно онако како се догодило. Али судије су с подсмехом одбациле његове „лажи" и саопштиле му да ће бити обешен.

Тог тренутка је поред губилишта наишао један млад пар. У пролазу жена је бацила поглед на обешеног и одједном вриснула:

— Па ово је мој брат!

Њен ужас је достигао врхунац када је на те речи обешени подигао капке и заколутао очима. Не губећи ни часа зет је затражио начин да спасе младића.

У близини није било никога али је лако нашао неколико скитница који су уз добру награду скинули несрећника са вешала и без речи га однели до сестрине куће. После неколико сати он се већ био опоравио иако га је повремено тресла грозница. Зет му је једног од следећих дана рекао:

— Мора ти бити јасно да више не можеш остати у овој земљи. Ако те открију бићеш поново обешен а и ја с тобом.

Првом згодом младић се укрцао на један брод и после 82 дана пловидбе стигао у Филаделфију. Крочивши на тло стране земље, онако усамљен прво је помислио: „Кад бих срео некога кога познајем, не бих био овако тужан".

Готово у истом тренутку пришао му је један човек бедна изгледа обучен у дроњке морнарске униформе. Био је то кондуктер! Чим је прошла прва радост од изненадног сусрета насрнули су један на другог засипајући се увредама. Кондуктер је претио песницом.

— Ниткове један! Проклети враже! Знаш ли да сам због тебе укрцан на брод?

— А због тебе сам ја — одговорио је младић — утваро једна, обешен.

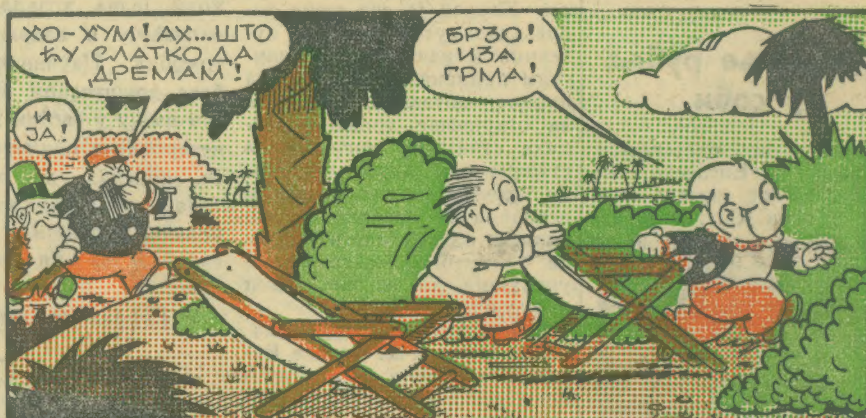
После првих жестоких излива јарости упутили су се према крчми „Три круне" где су један другом испричали све своје невоље.

Млади Енглез који се запослио у једној трговачкој кући и почео добро да зарађује није се смирио док није скупио довољно новца да несрећног кондуктера откупи са брода на коме је био заточен као морнар. Од дана када је овај изгубио слободу било је прошло већ седам година.

Штедљиви кукуруз

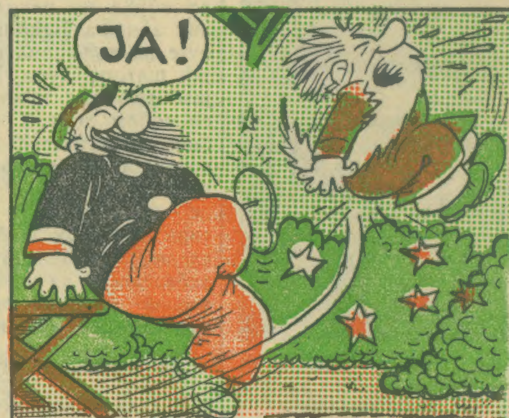
Два пољопривредна стручњака из америчке државе Илиноис одгајила су кукуруз са свега трећином количине воде која се иначе сматра неопходном. Успели су на тај начин што су употребљавали синтетичко, нешкодљиво уље, хексадеканол, које прво претварају у прах а затим га мешају са земљом. Хексадеканол помаже биљкама да задрже воду коју би њихово лишће испарило. Уље помаже да се испод површине листа образује танак слој уљане опне која штити од уобичајеног испаравања и омогућује биљци да се развија без уобичајене количине воде.

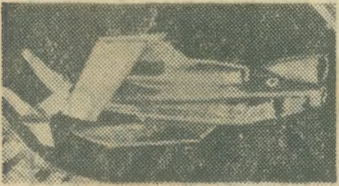

Крила и реп се савијају

Крила и реп новог британског морнаричког авиона „Блекбер НА 39“ се могу пре-

савити на шаркама да би се омогућио његов смештај у хангару испод палубе. Сада се врше пробе са овим авионом који великом брзином лети толико ниско да га не може открити непријатељски радар.

1961. преко 3 милијарде становника

Према процени Статистичког завода САД, крајем децембра прошле године на земљи је живело 2 милијарде и 900 милиона становника. Пошто се проценат повећава по стопи 1,7 за сто година, крајем 1961. на Земљи ће живети преко 3 милијарде људи.

Да ли знате?

Саобраћај у старом Риму

И у старом Риму постојали су саобраћајни проблеми. Многи уређаји потичу још из времена Цезара — утврдио је један млади амерички научник, који је истраживао „актуелне проблеме вечног града пре 2.000 година“.

У улицама главног града римске империје није додуше било табли са натписом „вожња у једном смеру“ али се то правило спроводило у неким улицама и без тога. Када би возач на својим двопрежним или четворопрежним колима ушао у такву улицу, слао је унапред гласоношу да на другом крају заустави саобраћај. У старом Риму предвиђени су били и простори за паркирање какви се данас налазе у свим већим градовима.

За време Аугуста одређено је било, према годишњем добу, 12 сати „дневне светлости“. У то време приватна кола нису смела да уђу у град. Остајала су „паркирана“ испред градских капија а грађане су у носиљкама робови преносили у форум.

Постојала је и саобраћајна стража „вигилес“, која је покушавала да одржи строги ред, а поред осталог бринула се и о заштити града од ватре. Ова ватрогасно-саобраћајна стража углавном се састојала од слободњака.

Недаће

„Мудрост ће лако савладати протекле и будуће недаће, али садашње обично тријумфују над мудрошћу“. — Индијска пословица.

Поводац

Поводац или подводник је уже, ланац или каиш прикачен о улар или о главу животиње и служи да се она води.

Порок

„Свако сам за себе може бити ваљан а за порок је потребно двоје“. — Хајне.

„Старинар“

„Старинар“ је био орган српског археолошког друштва. Излазио је у Београду с прекидом од 1884—1925. године. Први уредник био је М. Валтровић.

Французи „воле“ ватру

Пошто је у току 1960. године у Француској било 45.700 пожара у којима су ватрогасци узели учешћа при гашењу, један француски новинар је донео закључак да његови суграђани „воле“ да се играју ватром. Број пожара у протеклој години за 80 одсто је већи од просечног за претходне четири године.

Пошта на крилима авиона

Не рачунајући железнички саобраћај, сматра се да је у Европи, приликом последњег празника, само авионска пошта пренела око 200 тона честитки. А свега пре 42 године је прва пошта у Европи кренула на крилима авиона. На дан 17. августа 1918, један француски двомоторни авион понео је из Париза за Сен Назер први поштански товар: 50 писама и 5 килограма штампе.

Као нека држава...

Њујорк је не само данас највећи град, већ у будућности треба да постане још већи и да далеко надмаши свој садашњи број становника. У складу са оваквим плановима налазе се и планови урбаниста. Они већ сада раде на томе да кроз четврт века у Њујорку може да живи преко 23 милиона лица. Оваква пренасељеност ће изискивати не само преношење саобраћаја под земљу него и подизање насеља која би од садашњег Менхетена била удаљена сто километара.

Једно питање — један одговор

У којим спортовима је потребан следећи број играча: 2, 4, 6, 11, 15?

За тенис су потребна само два играча, за поло 4, за хокеј 6, за фудбал 11 а за рагби 15.

Преко 120 милиона тона

Морима и океанима плови све већи број бродова, нарочито теретних, јер засад они немају такмаца за транспорт. Према последњим званичним подацима крајем прошле године је пловило морима преко 22.840 бродова са тонажом већом од 300 бруто регистарских тона. Укупна тонажа овако џиновског пловног парка износила је преко 124 милиона тона.

Савет Шопенхауера

Један пасионирани коцкар, за кога се тврдило да не игра баш увек поштено, пожали се једном приликом Шопенхауеру да су га бацили са другог спрата на улицу само зато што је „срећи мало помогао“.

— Право је чудо да нисам сломио врат... Шта бисте ви радили на мом месту? — упита коцкар.

— Ја бих да сам на вашем месту — одговори филозоф — убудуће бирао само локале у приземљу.

Транспортер аутомобила

За пренос аутомобила на великим растојањима у СССР се користи овај транспортер. На његовој горњој површини може да стане

шест а у унутрашњости још два аутомобила и резервни делови. Приликом утовара и истовара аутомобили клизе уз или низ укошену рампу на предњем крају.

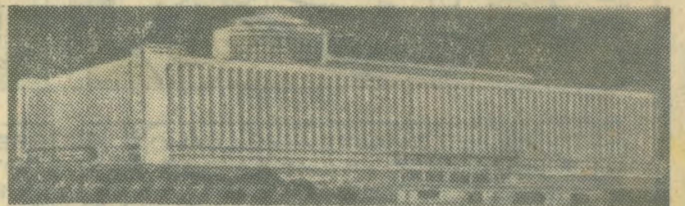
Први роман?

По мишљењу неких стручњака први роман у свету написан је у Јапану. У исто време он је и један од највећих романа, а наслов му је: „Повест о принцу Генџију“. Написала га је нека жена по имену Мурасаки, што значи љубичица.

Аутомобилски град

У пројекту града за 30.000 становника који би се подигао на 40 километара од Лондона нарочито се поклања пажња питању аутомобилског саобраћаја. Улице би се налазиле на крововима зграда са становима, радњама и ресторанима. Паркинг простор ће бити на горњем спрату. А на земљи, у простору између зграда, подићи ће се паркови, школе, цркве и заједнички центар.

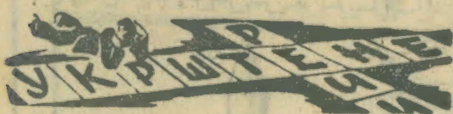

Под једним кровом

У Москви се припрема изградња највећег хотела на свету који ће у време одржавања светске изложбе 1967. године моћи да прими прве госте. Џиновски хотел ће бити подигнут у близини Кремља и архитекти сада разрађују план у детаље.

У хотелу ће бити 3.500 соба са 5.899 кревета, а сав је тако велики да би у њему могао да стане један читав мали град. Мамутски хотел ће имати свега 12 спратова али ће поред многих соба и салона ту бити концертна сала са 3.000 места, два ресторана са по 2.500 места, 2 биоскопа и кафана.

За изградњу хотела ће се употребити и лаки материјал као што су алуминијум и стакло. Нови хотел биће три и по пута већи од досад највећег хотела „Украјина“ у коме одседају странци.

Водоравно: 1) громада; 6) једна од САД; 8) град на реци Конгу; 9) врста цвећа; 11) прилог за начин; 13) јапански новац; 14) хемијски знак за сребро; 15) град у Финској; 17) предлог; 18) јединица за мерење електричног отпора; 20) рибар; 22) наша река; 24) предлог; 25) град у Немачкој; 26) талас; 28) нагло спуштање; 30) птица певачица; 32) једноцифрен број; 34) мера за површину; 35) осовине; 37) река у Аустрији; 38) веран; 40) присвојна заменица; 42) свеза; 43) наша река.

Усправно: 1) река у Француској; 2) врпца; 3) два слова; 4) река у Африци; 5) врста мајмуна; 6) име и презиме аутора дела „Сребрна кутија“; 7) град у Египту; 8) врста змије; 10) личност из Толстојевог романа; 12) и један и други; 16) планина у Грчкој; 19) лична заменица; 21) слово старословенске азбуке; 23) врста тканине; 27) првак; 29) коњ; 30) свеза; 31) слово латинице; 33) друга; 35) лична заменица; 36) птица тркачица; 39) хемијски знак за алуминијум; 41) лична заменица;

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) палма; 5) Брно; 6) се; 8) Крит; 10) те; 12) рам; 13) капут 15) ди; 16) балада; 17) ода; 19) терен; 20) Ева; 22) Тин; 23) снага 25) сто; 27) абрего; 28) ка; 29) руина; 30) низ; 31) ар; 32) Лоња; 33) га; 35) лига; 36) плима.

Усправно: 1) прим; 2) Ант; 3) Ло; 4) ас; 5) Бранденбург; 7) студенткиња; 8) кодо; 9) налет; 11) етан; 13) кат; 14) Парис; 18) Авари; 21) агент; 23) сара; 24) ага; 26) оаза; 30) нога; 32) Лим; 34) АП 35) ли.

Дедине вештине

Кинеске силуете

Ви већ знате шта је за то потребно: набавите било какву светлост: свећу, лампу, електричну сијалицу коју ћете управити на један „екран“ — папир или платно учвршћено на зиду. Ваши другови нека седну крај супротног зида. Између светлости и екрана испружите руке и намештајући прсте и шаке покушајте да вашим гледаоцима дочарате слике које видите на овој коју вам прилажемо. За ову игру потребно вам је мало стрпљења и вежбе.

Има пет играчака и пет димњака. Деца ће лако погодити која је играчка коме намењена, односно коме је она потребна па ће је пробацити кроз одговарајући димњак. Само, добро разгледајте играчке и димњаке да утврдите која ће одговарати коме. А кад играчка склизне кроз димњак доле ће је сачекати синчић чувара светионика, капетана брода или други. Немојте да погрешите, јер малом Ескиму неће бити потребна опрема за шефа железничке станице. Ако начините само у једној пошиљци грешку направићете општу збрку. Зато пазите! Ако сами не умете погледајте наш одговор.

1. Потпуну железничку опрему шефа станице пошаљите у димњак Г.
2. Дурбин у димњак В.
3. Хидроавион у димњак Д.
4. Ледоломац у димњак Б.
5. Дирижабл у димњак А.

...стари Грци први су у Европи почели употребљавати пароле као бојне поклике. Њихове пароле биле су кратке реченице и усклици као што је овај употребљен 401. године пре наше ере у бици код Кунаксе вођене против Персијаница: „Зевс спасилац — победа!“

...стари Словени су дебеле људе и жене сматрали лепима. Као доказ за

то може да послужи стара словеначка реч „красота“ која је првобитно значила „дебљина“.

... први филмски атеље у свету подигнут је годину дана после прве кинематографске представе на којој су браћа Лимијер, децембра 1895. године у Паризу, приказали свој кратки филм „Излазак радника из фабрике“. Овај први студио подигао је пионир француске кинематографије Жорж Мелијес у месту Монтреј сир-Боа.

...за најстарији сачуван мост у Европи, а и у свету,

сматра се мост између градова Науплије и Епидаура у Грчкој који је саграђен пре више од 3.500 година, а који и данас служи саобраћају.

...одрастао човек лучи литар до литар и по пљувачке за 24 часа.

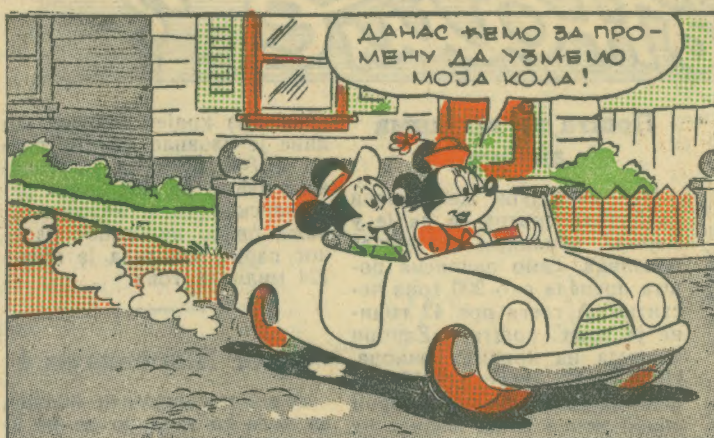
...најјужнији град на свету је Пунта Аренас у чилеанском делу Огњене Земље. Године 1948. град је имао 33.000 становника. Иако је још 1928. добио ново име Магеланес, у већини географских карата остао је његов стари назив.

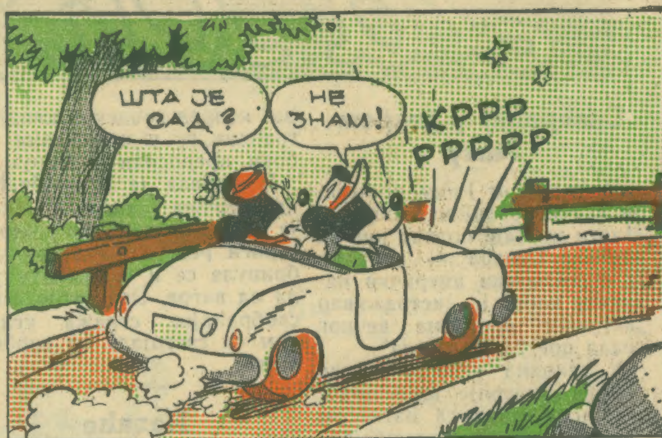
...у односу на своју тежину миш једе

много више него слон: око десет пута више.

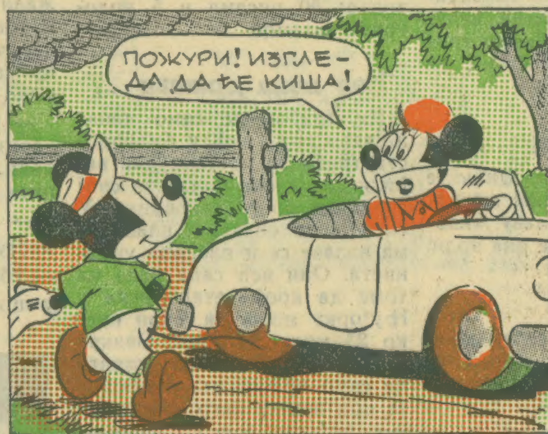

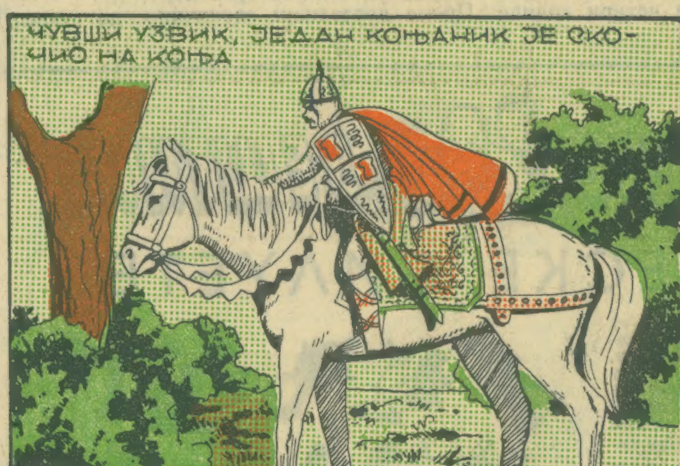

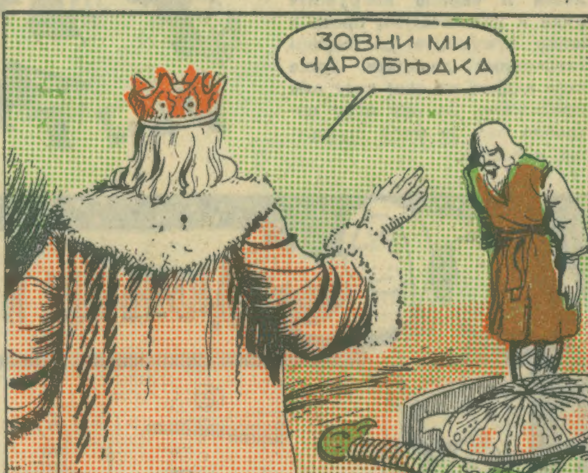

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Текући рачун број 101-707/1-82. Поштански фах 124. - Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.